

הישיבה החמישים-ושלוש של הכנסת השניה

יום שני, ט"ו שבט תשי"ב (11 פברואר 1952)

ירושלים, בנין הכנסת, שעה 20.13

א. שאילתות ותשובות

- היו"ר י. סרלין: אני מתכבד לפתוח את הישיבה החמישים ושלוש של הכנסת השניה. נפתח בשאילתות ותשובות.
1. שירותי הרפואה למחלת שיתוק ילדים
- חברת-הכנסת ש. כפרית שאלה את שר-הבריאות ביום ד' בשבט תשי"ב (31 בינואר 1951):
- בשנים האחרונות גדל במדינת ישראל מספר המקרים של מחלת שיתוק ילדים. לפי ידיעות הסטאטיסטיקה שנתפרסמו קרוב לחמישים אחוזים מן הילדים שנפגעו מן המחלה לא נרפאו כליל מתוצאותיה ורבים מהם נשארו בעלי מום.
- אבקש מאת כבודו להשיב על השאלות הבאות בענין הטיפול בילדים אלה:
- הקיימים במידה מספקת מוסדות לטיפול בילדים אלה ולריפויים מתוצאות המחלה?
- הניתן למוסדות האלה ציוד מספיק והאם הועמדו לרשותם המומחים הדרושים?
- האם דן משרד-הבריאות בצורך ובאפשרויות להרחבת הפעולה הזאת?
- אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי על השאלות הנ"ל.
- שר-הבריאות י. בורג:
- בתשובה לשאילתה מס' 116 הריני להשיבך כדלקמן:
- א) מתוך 2500 מקרים בערך של שיתוק ילדים שקרו בארץ בשנתיים האחרונות (1950-1951), נשאר אחוז ניכר של ילדים במום בינוני או קשה, כלומר בנכות מתמדת. לפי הסקר שנערך עליידי משרד-הבריאות, נקבע מספר ילדים אלה כ־20-30 אחוז מכלל המקרים.
- ב) בשטח שיקומם של ילדים אלה פועלים מוסדות אלה:

ב. הצעות לסדר-היום

1. המצב בפרדסנות

- חיים אריאב (הציונים הכלליים):
- אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה,
- ביקשתי להעמיד על סדר-היום את בעיית ענף הפרדסנות. אני רוצה לקוות, שהכנסת תסכים אתי שיש מקום ויש צורך — ובאופן דחוף — להעמיד שאלה זאת על סדר-היום. אני חושב, שכל הכנסת יודעת כי ענף
- היו"ר י. סרלין:
- לפני שנפתח את הוויכוח על הצעת החוק לביטוח לאומי, ישנן שתי שאלות דחופות לסדר-היום: בעיית ענף הפרדסנות של חברי-הכנסת אריאב, ומצב המטבע, של חברי-הכנסת ברנשטיין.)
- רשות-הדיבור לבעיית הפרדסנות, לחבר-הכנסת אריאב.

השכנסת תדע בדיונה בענף רציני זה לארץ להקדיש לו תשומת-לב מיוחדת, ותתן לו פתרון חיובי ובמהירות האפשרית.

אני מבקש מאת הכנסת על כל סיעותיה לא לראות בזה ענין פוליטי, ענין סיעתי — זוהי קריאה של אדם היודע את המצב בענף, היודע לאמיתו את גורל ענף הפרדסנות, שהוא חשוב לנו כל כך. אני פונה לכנסת על כל חבריה: נתאחד נא ונחליט להקדיש לשאלה זו דיון מיוחד בכנסת, ויהיה זה לכבוד לכנסת ולתועלת ענף ההדרים.

שר-האוצר א. קפלן:

כנסת נכבדה, לא לגמרי ברור לי, מה רוצה חבר הכנסת אריאב — אם הוא רוצה בדיון רציני על ענין הפרדסנות, או שהוא רוצה להשפיע על גובה הפרמיה; אם הוא רוצה בדיון על הפרדסנות — הרי זוהי שאלה רחבה ונכבדה, ואני מודיע בשם הממשלה, שאין אנו מתנגדים לכך, שהשאלה תעמוד לדיון בכנסת בכל היקפה. אולם יחד עם זה הוא עורר את שאלת הפרמיה, וכאילו זה גרם לשאלתו. וזה מחייב אותי לומר כמה מלים.

בזמן הדיון אביא פרטים, הממשלה השקיעה בענף זה במשך שנים מעטות הרבה מיליוני לירות לשם הבראתו. בראשית השנה, אינני זוכר בדיוק את המועד, הגישה מר עצת פרייהדר לממשלה הצעות ביחס לפרמיה השנה. אולם טרם הספיקה הממשלה לדון בהצעות אלו, באה בק"ש מצד המעוניינים לדחות את הדיון — וזאת שכח חבר הכנסת אריאב לספר — כי הם רוצים לחכות בהצעת דרישותיהם לשוב המשלחת מחוץ-לארץ, והם לקחו חזרה את ההצעות שהגישו באופן רשמי לממשלה. אחרי שוב המשלחת, לפני ארבעה שבועות בערך — איני זוכר בדיוק את המועדים, כי לא ידעתי שהשאלה תעמוד היום על סדר היום — הגישו מחדש את ההצעות, שוב באופן רשמי ומאוחד. ואלה היו שלוש ההצעות:

אחת, שניתן נגד כל לירה שטרלינג, שהם ימציאו לנו במזומן — זאת ואמרת לאחר שינכו מההכנסות את סכום המטבע הנחוצן להם לקניית חמרי אריזה וזבלים — פרמיה של 75%; הצעה שניה היתה, שנעלה את מחיר התפוזים בארץ והצעה שלישית, שנעלה את מחיר תפוזי הברדה שהם מוכרים בלתי-חרושת לייצור תוצרת-לואי. על כל באה תשובה, ואני כבר נתתי את התשובה פעמיים או שלוש — כנראה לכך התכוון חבר הכנסת: אריאב באמרו, שהתשובה נתקבלה בדרכים שונות — שאיננו חושבים לנכון להעלות את מחיר תפוזי בארץ. הני מוק היה אותו ימוק שעליו דנו גם במועצת פרייהדר. ישנם פרדסנים המשתללים להגדיל "להבריח" על חשבון הייצוא — אני מצטט את הדיווח-שחשן של המועצה — פרי לשוק המקומי בארץ. הודעתי להם, שאני מוכן להעלות את הפרמיות לייצוא מ-75% ל-80%, כדי לכסות את ההפרש במחירים שבארץ.

לסעיף השלישי אמרתי כי הדבר קשור במשאומתן ביניהם לבין בעלי התעשייה בארץ, בעלי בתי-החרושת המוצעים.

עד כאן העובדות שמצאתי לנחוצן להוסיף לתיאורו של חבר הכנסת אריאב. עלי להעיר, כי לא קיבלתי חשד בה, אפילו לא במועצת פרייהדר, אם כי מסרתי פעמיים או שלוש פעמים את תשובתי. כפי שאמרת, אינני מתנגד להצעתו של חבר הכנסת אריאב בדבר דיון בכנסת, אבל אינני חושב שהמשאומתן על הפרסים צריך להתעכב על ידי דיון בכנסת. ולדעתי הכנסת אינה צריכה להי-

הפרדסנות כיום הוא הענף הלאומי בארץ, הענף החשוב ביותר לאכספורט, ומן הראוי שהכנסת תקדיש לשאלת ענף זה דיון מיוחד. גם לא רצוי לאחד את הדיון עם שאלת החקלאות בכללה — עם כל חשיבותה של החקלאות. ענף הפרדסנות הוא ענף חשוב כשלעצמו, ויש צורך שהכנסת תיגש לדיון בבעיית ענף זה ברצינות ובכובד-ראש, והצורך הוא דחוף ביותר.

עלי להסביר בכמה רגעים, מדוע אני מחשיב את הדיון בשאלה זאת בכנסת באופן דחוף ודוקא.

ידוע לכל מהי חשיבותו של ענף זה בשביל האוכלוסיה כאן, חשיבותו בשביל פרנסתן של עשרות אלפים משפחות בארץ. ידועה חשיבותו של הענף, המספק מזון חשוב מאוד לאוכלוסיה, וביחוד עכשיו במצב של מחסור בפירות. ידועה חשיבותו של הענף גם מתוך כך שהוא מכניס לארץ דביוז; מותר לי להגיד, שענף ההדרים — ענף הייצוא של ההדרים — מהווה כמעט שלושה רבעים מן הייצוא הכללי של תוצרת הארץ לחוץ-לארץ והוא מכניס דביוז, אך ההוצאה בדביוז על חמרי-גלם מהווה בענף זה רק רבע. שלושה רבעים מההכנסה בדביוז נכנסים ניטו לכלכלת הארץ. ובכל זאת אני רואה שאין מטפחים את הענף הזה — למרות ההכרה המלאה שהענף הוא גם כיום מבוסס ויש לו עתיד רב בארץ. יש לענף זה סיכויים להתפתחות ולהרחבות, ובעלי הענף — הפרדסנים מכל החוגים — משתדלים להרחיב את המטע יותר ויותר.

אמנם, לדאבונו נחרב הענף בחלק גדול, ומותר לי להגיד, שהממשלה מגישה מדי פעם עזרה לענף, אבל העזרה מקוטעת, היא באה במאחר ובכורה בלתי-מתאימה לחשיבותו של הענף. והנה, ענף זה, המביא תועלת כה רבה ליישוב ותועלת כה רבה למדינה ומכניס דביוז, עומד היום במצב שהפרדסנים בעלי-הענף אינם יודעים אם אפשר להם ומותר להם להוסיף לקטוף ולארוז את הפרי בשעה שאינם יודעים מה יהיה גורל הפרי והתוצרת שלהם; ולא רק זאת, הם גם אינם בטוחים אם יכולים הם כיום לגשת לעיבוד הפרדסים מחדש לקראת העונה הבאה, כי המשאומתן עם הממשלה על דבר הפרמיות מתנהל תמיד בכבדות, באיטיות, באיחור זמן, וגם השנה אינם יודעים עדיין מה יהיה גורל התוצרת שהם משווקים לחוץ-לארץ. במועצת-ההדרים, מוצעה ממשלחת משותפת לכל התחוגים יחד עם באי-כוח משרד-החקלאות, במועצה זו עשו חשבון, מה דרוש לכיסוי ההוצאות לעיבוד דונם פרדס, והכניסו בחשבון זה לא יותר מ-7 לירות לפרדסן לכלכ" לתו ולמחיתו, ואתם יודעים מה זה לפרדסן שיש לו 50 דונם; פירוש הדבר 350 לירות לכלכלתו, וכדי לכסות את 65 הלירות עשו חשבון, שנחוצה פרמיה כזו וכו' ונחוצים מחירים כאלה וכאלה ליבול בארץ וליבול המיועד לתעשייה. עד היום לא שמעו הפרדסנים על כך הודעה ברורה, ואם שמעו איזה הודעות בלתי-רשמיות, הרי הן הודיעו על סידור שלא יאפשר לכסות את ההוצאות הדרושות להם, ההוצאות המינימאליות ההכרחיות, סידור שלא רק שלא יאפשר את קיומו של הפרדסן, אלא גם לא יאפשר לו כיסוי מלא של ההוצאות. במצב זה אי-אפשר להשיג את הענף בלי דיון מדויק ומקיף לכל פרטי, כיצד להעמידו על רגליו, כיצד לתת לו התפתחות ולהתרחב, כיצד לעודד את הייצור והיצוא. לכל זה יש להקדיש דיון מיוחד בהקדם האפשרי, כי עליידי עצם הדיון בכנסת נעווד את מגדולי ההדרים להמשיך בהרחבת הייצור שלהם, לעודדם לקטוף ולארוז כדי שיעזו ויהיו בטוחים,

לסדרהיום של חבריהכנסת אריאב ושלי, והוא : המצב בפרדסנות.

כפי שנאמר לי, לא נתכוון חבריהכנסת אריאב לה' עמיד בבירור את ענין המחירים וכו', והוויכוח שהיה בינו ובין שרהאוצר לא היה שייך לענין.

אנו תומכים איפוא בהצעה, שהמצב בפרדסנות יעלה על סדרהיום של הכנסת באופן דחוף עד כמה שאפשר.

היו"ר י. סרלין :

נצביע.

ה צ ב ע

הצעת חבריהכנסת ח. אריאב נתקבלה.

2. מצב המטבע

לקראת ייצוב המטבע והבראתו. הדבר צריך להיות קשור כמובן בצעדים מכריעים לקראת הבראת המשק כולו. לדעתנו, השאלה החשובה עכשיו אינה הדרגתיות ושיר נויים קלים אלה או אלה, אלא פעולות מכריעות מאד ושינויים חשובים מאד.

משום כך רצינו שענין זה יעמוד לדיון בצורה מקפת ומיוחדת. אולי אפשר לשאול את השאלה, ואני מבין שהבית אולי יסאל : מדוע דווקא היום ? הרי ירידת ערך המטבע נמשכת זה זמן רב וכנראה תימשך עוד זמן בלתי-מוגבל — מדוע יש צורך לפתוח בדיון זה דווקא עכשיו ?

אפשר לשאול שאלה נוספת וחמורה יותר : מה יתן ומה יוסיף הדיון הזה בכנסת ? הרי כבר היו כל-כך הרבה דיונים והם לא שינו כלום בתהליך התקלות שלנו. על כך רצוני לתת שתי תשובות. ראשית, תהליכים אלה, שאנו קוראים להם בשם לא מתאים ביותר : אינפלציה, יש בהם שלבים במידת ההתפתחות של התאוצה ההדרגתית וגדלה כמעט משבוע לשבוע. ומה שאולי טוב היה לפני חצי שנה, שוב אינו טוב היום.

ובכן, לדעתנו יש מקום לצעדים מאד מכריעים בענין זה.

שנית, אמנם אין זה נימוק, אבל אני רוצה לומר זאת. הטענה המקובלת נגד הדיונים האלה היתה באמת : מה אתם מציעים ? מה זה משנה והרי עצה אינכם נותנים.

עקיבא גוברין (מפא"י) :

למה אתה עושה לעצמך קריאת-ביניים ארוכה כל-כך לנאומך ביום ד' השבוע ?

פרץ ברנשטיין (הציונים הכלליים) :

זהו טכניקה גם מקובלת וגם יעילה.

הדבר השני שרצוני לציין כנימוק הוא : אנו מוכנים לתרום את תרומתנו באופן מאד חיובי לדיון זה, בהבאת הצעות שהן לדעתנו יותר מחומר לחיכוך גרידא.

שרהאוצר א. קפלן :

כנסת נכבדה, נכון הוא שחבריהכנסת ברנשטיין העלה נושא זה לדיון לפני שלושה שבועות. במידה מסוימת הייתי אני הגורם לדחיית הבירור, משום שלא יכולתי להיות נוכח בבירור לפני שבועיים. זה מחייב אותי לומר כמה מלים.

במידה שאפשר היה לדון בבעיית המטבע בנושא נפרד משאר הבעיות הכלכליות — כפי שרצה להסביר לנו בראשית דבריו חבריהכנסת ברנשטיין, באמרו שכדאי

כנס לדיון עם ענף זה או אחר על פרסים. הדבר יכול ליצור תקרים לא טובים.

המשאומתן נמשך איפוא, ואני חורתי כעת מעל במת הכנסת בפעם השלישית או הרביעית על מה שמסרנו בדיכונים אחרות.

יחד עם זה אני חוזר ואומר, שאם חבריהכנסת אריאב או חבר אחר של הכנסת רוצה להעמיד את הבעיה לדיון רחב יותר, אין לי כל התנגדות לכך.

עקיבא גוברין (מפא"י) :

כנסת נכבדה. ברשות המציע, וכפי שאני מבין — גם בהסכמתו של שרהאוצר, הנני להגדיר את ההצעה

היו"ר י. סרלין :

רשות-הדיבור לשרהאוצר בענין ההצעה הדחופה השנייה לסדרהיום — מצב המטבע.

שרהאוצר א. קפלן :

כנסת נכבדה. ברצוני להודיע לכנסת, ששאלת מצב המטבע תתפוס מקום בהודעת ראשיהממשלה ביום ד'. בעקבות הודעת ראשיהממשלה יתנהל ויכוח מקיף, ואני יהיה מקום לדון על שאלה זו, שחבריהכנסת ברנשטיין מציע להעמידה על סדרהיום של הכנסת.

היו"ר י. סרלין :

האם חבריהכנסת ברנשטיין מסכים לכך ?

פרץ ברנשטיין (הציונים הכלליים) :

הייתי רוצה לנמק את דחיפות הענין.

היו"ר י. סרלין :

רשות-הדיבור לחבריהכנסת ברנשטיין.

פרץ ברנשטיין (הציונים הכלליים) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אולי הייתי יכול לחסוך לעצמי את הטורח של הנמקת בעיה זו עכשיו באוני הבית, אבל אני מבקש מכם לזכור שהיא כלולה בסדרהיום, או, נכון יותר, הבקשה להעלותה על סדרהיום מונחת על השולחן זה שלושה שבועות.

כל פעם שאני-אפשר היה לדון בשאלה זו, לא חששתי שהאקטואליות של הנושא תפתח או תתבטל, אבל אנו רצינו בדיון מרוכז במיוחד בנושא זה.

כפי שאני שומע עכשיו, תיכלל שאלה זו בהודעת הממשלה ביום רביעי. זוהי שאלה חשובה החופסת מקום חשוב במיוחד בתוך כל הקומפלקס של הבעיות הכלכליות והמשברים הכלכליים שבהם אנו שרויים. בתוך התהליך הארוך שצריך להוליכנו אל העצמאות הכלכלית של המדינה מסתמך, לעת עתה, זרם נגדי המרחיק אותנו מעצמאות זו יותר ויותר. בתהליך זה חופס מקום מיוחד ומדאיג, גם כסימן וגם כגורם, מצב המטבע שלנו, מצב המתבטא בכמה סימנים בלתי-רשמיים כגון שערים שחורים של מטבע-חוץ, אשר שרהאוצר איננו מחשיב אותם כל-כך, אלא שלועזית ולדעתנו הם משפיעים השפעה חמורה על מהלך ירידת ערך המטבע, ועליית המחירים בפנים המדינה. דווקא עכשיו נתונים אנו בתוך גל חדש וחזק של עליות כאלה.

אנו סבורים שיש לערוך בענין זה דיון רחב, מעמיק ודחוף, כי לדעתנו הגיע הזמן לצעוד צעדים מכריעים

נת הזמן והן בקשר לתוכן ההודעה שהיא עומדת למסור. אם הכנסת תהיה מוכנה לדון מיד במצב הכלכלי, נהיה מוכנים לישיבה של מליאת הכנסת הן ביום ד' והן ביום ה', על מנת לערוך את הדיון מיד — אם לא תחליט הכנסת על מועד המשך הוויכוח. בוויכוח זה יהיה מקום להציע את כל ההצעות הקונסטרוקטיביות שמבטיח לנו חבר-הכנסת ברנשטיין ביחס למצב הקיים בארץ ונשקול אותן בכובד ראש. אני חושב שחבר-הכנסת ברנשטיין יסכים לכך, שאין מקום במקרה זה להצבעה על דיון נפרד, מאחר שהדבר יעמוד ממילא לדיון בסוף השבוע.

היו"ר י. סרלין:

מאחר שחבר-הכנסת ברנשטיין מודיע על הסכמתו להצעת שר-האוצר, אנו עוברים לסדר-היום.

ג. חוק הביטוח הלאומי, תשי"ב — 1952 *) (קריאה ראשונה)

ברצוני להעיד להפיץ קרן אור לפחות על ענף אחד מאלה שלא הוכרו בחוק. כוונתי לביטוח הבריאות, ואני נסה להוכיח שישנה אפשרות להתחיל מיד, אם לא בהי קפו הרחב, הרי בחלק ההשוב ביותר של ענף הבריאות. אך לפני כן ברצוני להתעכב על הקווים של החוק המוצע לנו, בלי להיכנס לפרטי פרטי, אשר עם כל חשיבותם של רבים מהם, נוכל להשאירם לבידור בדיון הוועדה.

שרת-העבודה סיימה את נאום-הפתיחה שלה בפסוק נפלא מן המסורת היהודית העתיקה, "כל ישראל ערבים זה בזה", ואמנם ראוי הוא פסוק זה להיחרת על דגל הביטוח הסוציאלי, שכל יסודו בהכרה החפשית של העזרה ההדדית: הפרט בשביל הכלל והכלל בשביל הפרט. אולם ערבות הדדית זו מחייבת קודם-כל שהחוק הביטוח הסוציאלי ידאג להשגת התכלית הנשגבה הזאת במהירות ובלי נטיות למסורות צדדיות, תהא חשיבותן מה שתהיה. משום-כך אין לקבל במקרה זה את הודעת שרת-העבודה, שהביטוח הלאומי ישמש אמצעי לריכוז הון ולמלחמה באינפלציה. ענין האינפלציה ואמצעי המלחמה בה מעסיקים מאד את מוחותינו, אך אסור שגורם זה יאיל לגנוז עינינו כשאנו דנים על הביטוח של עזרה לכושר. אסור שישתמשו בפרוטת שצריכה להגיע בהקדם אל הזקן, האלמנה והיתום, אפילו לא לאמצעים חשובים כמו המלחמה באינפלציה. כל מאמציו חייבים להיות מכוונים להחשת העזרה הנצרך בגיל הגבוה, גם אם זה לא יתרום לריכוז ההון והוצאתו מהמחזור. אם אותה שיטת צבירה שמציעים לנו לגבי ביטוח זיקנה של 5 שנים, הושפעה במידת-מה על-ידי גורם צדדי זה של שאיבת כספים מהשוק לשם מלחמה באינפלציה, הריני פוסל בהחלט את השיטה הזאת, ההולמת אולי גיר שה מסחרית. אין זה מצדיק לדחות לזמן ארוך את מתן הפנסיה לזקן, וגם לא הוכחנו עדיין במה מצדיקה הצעת חוק זו תקופת-המתנה ארוכה. וביתד לא מובנת לי שיטה זו של צבירה שתגיע במשך 5 שנים לפי הערכת שרת-העבודה לסכום העולה על 50 מיליון ל"י, נוכח התנודות בערך המטבע שלנו מצד אחד, והשינויים המתמידים בשכר-העבודה מצד שני. קשה לדעת, מה עלול להיות ערכו הממשי של ההון הצבור הזה בעוד 5 שנים.

להקדיש לכך דיון מיוחד — הרי עשינו זאת בשעה שדנו בחוק הפיקוח על המטבע. דיון זה התקיים לפני חודשים או פחות מזה. חבר-הכנסת ברנשטיין וחבר-הכנסת אהרן רים לקחו להם אז את הזכות להציע הצעות בשטח המטבע בלבד. אולם בהמשך דבריו היום הסביר חבר-הכנסת ברנשטיין בעצמו, שאין להבדיל את הבעיות המוניטאריות משורה של בעיות כלכליות, ויש לקשור את הדיון בשני הדברים גם יחד. חבר-הכנסת ברנשטיין רוצה להעמיד על סדר-היום לא רק את שאלת המטבע, כי אם את שאלת המצב הכלכלי בכללו, את המסקנות הנובעות ממנו בקשר למטבע ואת סיפוק שירותים הכרחיים במטבע לגבי המצב הכלכלי. על כך מתכוננת הממשלה במידה רבה להצעות ביום ד'. משום כך נדמה לי, שחבר-הכנסת ברנשטיין רק אישר את עמדת הממשלה, הן מבחי-

היו"ר י. סרלין:

נעבור לדיון על חוק הביטוח הלאומי. ועדת-הכנסת קבעה לדיון זה זמן של 10 שעות.

בן-ציון הראל (הציונים הכלליים):

כבוד היש-בראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף בלב ונפש לרגש הסיפוק שהובע על-ידי שרת-העבודה על הוכות הגדולה שבעצם העלאת הצעת חוק לביטוח לאומי על שולחן הכנסת ואם גם בצורה חלקית לפי שעה.

הביטוח הסוציאלי הוא אחד ההישגים החשובים של הציביליזציה האנושית, וכל מדינה נאורה גאה על הישג זה. הבא להעניק לאזרחיה בטחון כלכלי מסוים, ומה שאולי עוד יותר חשוב — סיפוק שירותים הכרחיים במצבים מיוחדים. תעודת-כבוד היא למדינת-ישראל הצעירה, הנאבקת בקשיים כלכליים עצומים בתקופה של קיבוץ-גלויות ובעיותיה הכבדות. אם היא בכל זאת באה כבר עכשיו להעמיד על שכמה התחלה לעול הביטוח הסוציאלי. יחד עם זה לא אוכל להימנע מלהביא את אכזבתי לאחר עיון בפרטי ההצעה שהובאה עתה לפנינו — אכזבה הן מבחינת התנאים לסוגי הביטוח המוצעים והן מבחינת הסוגים שטרם נכללו בהצעת החוק הנדונה. אין זאת אומרת, שיש בדעתי לתבוע ביטוח לאומי מלא ומקיף בלי ידחויים; ברור לי, שטרם הוכשרו לנו כלכלי ושמעבנו מחייב להשלים עם ההנחה הגבוהה של שרת-העבודה, שהכרח הוא בשבילנו להגשים את הביטוח הסוציאלי שלבים-שלבים, כדי שלא להכביד יתר על המידה על כלכלת המדינה ועל האוצר. אך אני חולק על קביעת המוקדם והמאוחר שבשלבים אלה, וכן גם על הכיוון של הצעת החוק הנדונה לגבי הפעלתם של כמה מסוגי הביטוח. כוונתי להפעלת ההנאה המאכסר מאלית האפשרות, ובהקדם, למבוטחים. ואשר לסדר השיב, דומני שטוב היתה עושה הממשלה אילו הגישה לנו הצעה לביטוח הסוציאלי במלוא היקפו, תוך סימון השלבים לביטוח השונים. זה היה מכניס בהירות יתר בוויכוח, אילו היינו דנים על מידת חיוניותם ועדיפותם של ענפי ביטוח מסוימים כשלנגד עינינו התמונה המלאה של חזון הביטוח לעתיד, במקום המסגרת החלקית שבתחומה העמידה הממשלה את הכנסת, ושנקבעה על-ידה עכשיו בהשאירה את התכנית לעתיד בצל.

לשם הגדלת הקיצבה לעת זיקנה ובין לשם קיצור תקופת ההמתנה ובין לשם התאמתו לזירוג המשכורת והפרי מיות משמלמים? הן הכספים של קופות-התגמולים נת ערערו אצלנו לא מעט עקב ריידת ערך המטבע. לכן מוטב שיורפש בעתיד חלק ניכר יותר למטרות הביטוח, כדי להבטיח לעובד פנסיה הוגנת יותר לעת זיקנה.

אין ספק שגם העובד המבוטח שאינו מתפרנס על העבודה יסכים ברצון להפריש אחוז גבוה יותר לביטוח, אם יידע שזה עשוי לשפר את קיומו בשנות זיקתו. וזה לא רק בהתאם לחסכונו, אלא גם בהתאם לאחוז מסוים של הכנסתו ממש, כשיגיע לגיל הפנסיה.

ואשר לדמי הקבורה — מופיע כאן סכום מאכס"י מאלי של 30, או 15 ל"י, בלי כל קשר לאינדקס. כיצד ייתכן לקבוע זאת בחוק נוכח תנודות המטבע אצלנו, בניגוד למקובל בחוק ביתר ענפי הפיקוח?

שרת-העבודה תהיה מוסמכת לקבוע, למי ישולמו דמי הקבורה. אך מדוע לא ייקבע מיד, שזה ענין למוסד ממשלתי או לרשות מקומית? האם לא הגיעה השעה, לפחות בהזדמנות זו, לשנות את הסדרים של החברא קדישא ולמסור תפקיד זה — הטיפול בדרכו האחרונה של האדם — למוסד מוסמך, העומד תחת ביקורת ציבורית של עיריות ומועצות מקומיות? לפני זמן-מה שמענו מפי חברי-הכנסת הר"י על קיום 10 חברות קדישא ביירי שלים והסיכוי לייסוד חברה אחת-עשרה על-ידי ההסדרות. הבה נבטיח לאזרחינו לא רק דמי קבורה, אלא גם — וקודם לכל — יחס כבוד כשהוא מובא למנוחת עולמים.

ומפרק עגום זה לפרק מעודד של — ביטוח האימהות. אין בביטוח האימהות שיטת צבירה והכשרה ארוכה. אך כאן כבר מוצא החוק יסוד נרחב מוכן במציאותנו — תשלום חופשת לידה לאשה העובדת, הנהוג למעשה אצלנו כמעט בכל מקומות העבודה. החוק בא לאשר את הנהוג, וגם להרחיבו ולשפרו במידה מסוימת, ובעיקר על-ידי הארכת התקופה של הזכות לדמי לידה עד 12 שבועות במקום 6–8 שבועות. אולם הצעת החוק מזכה בביטוח אימהות רק את האשה העובדת או עובדת עצמאית — בארצות אחרות מקיף ביטוח האימהות כל אשה יולדת בין יוצאת מן הכלל, קיימות רק דרגות תשלום שונות, כשבילי האשה העובדת, או בשביל אשת הער בד שאינה מתפרנסת בעצמה. אך החסרון העיקרי שהצעה לקיחה בו הוא — אי-הבטחת האשפוז לילדתה. גם אם נראה את טבלת התשלומים כהוגנת, מפסידה היא הרבה מערכה בשעה שעל היולדת לשאת בעצמה בהוצאות האשפוז והעזרה הפרואית. אין לראות שום סיבה אובייקטיבית להלדית איתן עזרה זו לילדתה במקום כסף, כשאינו כלל אצלנו מחסור במיטות לילדותה.

הסטאטיסטיקה הרשמית משנת 1951 מנתה 819 מיטות לילדות, וזה מספיק ל-6 ימי אשפוז בשביל קרוב ל-50 אלף לידות בשנה, מספר שטרם הגענו אליו, ופי' רש הדבר שאפשר אפילו יותר מ-6 ימי אשפוז. כן ידוע שמספר הלידות מחוץ לבתי-חולים מועט אצלנו מאד גם עתה, אפילו פחות מ-10%. צירופן למעגל האשפוז הוא גם רצוי כמובן לשמירה על בריאות האם וה' ילד אינו עשוי לעורר מצוקה במטרת. יובא נא בחשי' בון, שיותר מחצית הישוב אינו מבוטח בקופת-חולים, וכוחה של קופת-חולים אינו רב ביותר לגבי אשפוז וילדות. קופת-חולים נוהגת לשלם לחברותיה 15 לירות תמורת האשפוז שלא ניתן להן במוסדותיה. סכום שגם

יש לציין, ששיטת הצבירה, זאת אומרת חסכונית לזמן ארוך, אינה פופולארית עוד לגבי ביטוח סוציאלי גם בארצות אחרות, גם לא באלה שערך המטבע שלהן יציב פחות או יותר. היתרון שלנו מבחינת המספר הנ"י מוך של הגילים הפנסיוניים, זאת אומרת גברים שלמעלה מ-65 מגיל 65 ונשים מעל לגיל 60, כ"א אחוז בלבד, נותן חיזוק נוסף ומכריע לשלילת שיטת הצבירה בביטוח זיקנה. גם מצבנו לאור המספרים של הגילים שלמעלה מ-45, המגיעים רק ל-23% לעומת 38% ולמעלה מזה בארצות כמו צרפת ואנגליה, אינו נותן יסוד לחששות כבדים ביחס לתקציב ביטוח הזיקנה, שיחייב אותנו בצ' בירת הון לשם זהירות יתר בעתיד, גם אילו יכולנו לשמור על ערכו הריאלי המלא של הכסף בתקופת הצ' בירה. אם אומרים אני להיענות לתפילה: "אל תשליכנו לעת זקנה", הרי נעשה זאת במהירות ככל האפשר, ונקבע תקופת הממנה מינימאלית ביותר, רק במידת ההכרח המאמימאטי ואף לא חודש יותר; אל נהפוך את הביטוח הסוציאלי למס בלי חמורה במשך תקופה ארוכה, מתוך מגמות צדדיות שאין להן כל ענין ישיר עם מטרת החוק הזה.

לא קשה להוכיח, שאותם 60% של התושבים בגיי' לים של 18 עד 60 ביחס לנשים, ועד 65 ביחס לגברים מפרנסים, יכולים ב-2.5% מהשכר שלהם לקיים את 6% בגילים הפנסיוניים במסגרת הקיצבה לפי הצעת החוק, ולמה לנו לעבור במשך 5 שנים יותר מ-50 מיליון ל"י שלא יהיה צורך בהם גם בשנה הששית, וערכם לרגל האינפלציה והעלאת השכר בשאר בסק, ומצד שני להשאיר בלי כל קיצבה את כל התושבים מעל גיל 65-60 גברים ונשים, ואף לא להכניס לביטוח את הגיי' לים שלמעלה מ-54 נשים ולמעלה מ-59 לגברים?

לאור כל האמור הריני מציע, לקבוע את תקופת ההכשרה הדרושה לקיצבת זיקנה לשנה אחת בלבד, במ' קום 5 שנות ביטוח כפי שהוצע בחוק.

וגם ההמתנה של שנתיים לגבי הפנסיות לאלמנות ויתומים אינה מוצדקת לפי דעתי; הרי גם לביטוח חיים על-ידי חברות פרטיות זכאים יורשי המבוטח לקבלת סכום הביטוח גם אם המבוטח מת תוך שנת הביטוח הראשונה, ואפילו בימים הראשונים אחרי תשלום הפר' מיה שלוו. הריני מציע, שלגבי הפרמיות המאפשרות זאת תיקבע תקופת הכשרה מאכסימאלית של שלושה חדשים.

יש לערער גם על הסכום הנמוך מדי של קיצבת הזיקנה המוצעת. למה ראו צורך לשמור על שוויון וא' חידות בקיצבה זו בלבד, בו בזמן שלגבי שאר סוגי הביטוח זכאי המבוטח לתשלום מורגב בהתאם לדרגת הכנסתו? אם רוצים אנו, ואני בטוח ברצון זה של כולנו, כפי שמצא את ביטויו בדבריה של שרת-העבודה, שלא יהיה עוד במדינת-ישראל זקן שיבכה על זיקנתו, יש להבטיח לו קיצבה וקיום צנוע בכבוד. איש מאתנו לא יראה בודאי כסם מספיק לקיום זה. בקיצבה של 16 ל"י לחודש לאדם — באינדקס-החוקר של היום — 24 ל"י לזוג.

והוא הדין לגבי הקצבות לאלמנות ויתומים. אני מבין, שייחנן שבהתאם לחישובים של מוכסת דמי-הבי' טוח של 2.5% משכר-העבודה או ההכנסה בתחום של 120 ל"י לחודש, מעט את האפשרות להגדלת הקיצבה. אך מכסה זו מופחתת אצל העובדים מהפרשים של קר' פות תגמולים, למה לא תוגדל אם יש צורך בכך, בין

של הוועדה הבין-משרדית, שהמליצה על ביטוח בריאות מלא בשלב א' לחלק מן הישוב, לעובדים בלבד. לפי דעתי, מוטב להתחיל בענף יחיד אך עיקרי של ביטוח בריאות, כדי שיחול על כלל האוכלוסיה בלי יוצא מן הכלל.

אני מציע לכלול בתכנית השלב הראשון של ביטוח לאומי את הביטוח לאשפוז כללי, אגב הרחבת מושג זה, בזמן הקרוב ככל האפשר, גם על שירותים אמבולאנסיים, לבדיקות יקרות-ערך כגון בדיקות רנטגן, מעבדות וכו'. הכרוכות בהוצאות ניכרות — הרחבה שתביא ברכה גם להעלאת הרמה הרפואית בעבודת בתי-החולים. עליי עד נבטית את התושבים בשטח הבריאות מן הנזקים הגדולים והרציניים, ונעזוב לפי שעה את שטח העזרה של רופא ורפואות, שאין בהם סכנת הוצאות גדולות ביותר, לקופות-חולים או למסדות אחרים, בשביל כל מי שירצה בביטוח נוסף זה. סיון הביטוח המלא של קופות-חולים, עד כמה שהוא מלא, איננו מעודד ביותר כעת, ביחוד בישובים העירוניים, מפאת התורים במרפאות, הדחיות הממושכות לטיפול ברנטגן ולטיפולים אחרים. זה סוד גלוי, ואם נוסיף למגרעות אלה את הדרישה הטבעית של כל חולה, ושל חולה יהודי בפרט, לטיפול אינדיבידואלי ועליי הרואה הידוע לו והנאמן עליו, תוכן לנו ההופעה שאף היא איננה בגדר סוד, שרבים למדי מחברי קופות-חולים נזקקים למעשה לרופאים פרטיים, ביחוד במקרים רציניים. ובין שיה נעשה מפאת הדחיפות בזמן ובין שמי תוך חוסר אמון, בין בצדק ובין שלא בצדק — אין זה משנה את העובדה, שאנשים אלה משלמים מסים גבוהים למדי בשביל ביטוח לבריאות, וכשהם נמצאים זקוקים וזכאים ליהנות מביטוח זה, מוציאים הם סכומים ניכרים לרפואה פרטית. זה בכל אופן ביוקר, כשצריך לשלם כפליים.

יש להעיר שהמרפאה הכללית, כשיטה יחידה לריפוי מבוססים (חוץ מאלה הזקוקים לאשפוז), לא זכתה, חלק ממסגרת הביטוח, להצלחה גדולה גם בארצות אחרות, ולמעשה אינה קיימת בתור שיטה מיוחדת בשום ארץ. אמנם קיימת גם שיטה של בחירת הרופא עליי המבוטח ומתן עזרה בבית הרופא כפי שאנגליה הנהיגה, אך זוהי שיטה לא זולה, וספק אם כדאית היא בשביל ביטוח המוני. אגב, גם באנגליה הראתה שיטה זו כבר עכשיו סתיות מאד לא רצויות, כלל גדול הוא: כל ביטוח של הוצאות קטנות — וחושבים הוצאות רופא ורפואות, חוץ ממקרים קשים, להוצאות קטנות — עולה ביוקר לעומת הסיכון הכרוך בו, ובכל אופן מותר לנו לוותר עליו בשלב התחלה שאנו עומדים בו.

לא אסריד את הכנסת בהוצאת כל פרטי ההצעה לביטוח-חובה לאשפוז כללי. אציין רק את עיקרי הביסוס לביטוח האשפוז.

בדרך כלל דרושות, כידוע, חמש מיטות לכל אלה תושבים. למרות ההתקדמות שחלה בשטח זה בתקופה האחרונה, במאמצי משרד-הבריאות, טרם הגענו למכסה זו. נקבל להתחלת הפעולה מכסה מקוצצת של ארבע מיטות לאלף נפשות, שאליה אנחנו מתקרבים והולכים (מלבד המיטות לחולי-שיחפת, חולי-ירוח וחולים כרוניים סוציאליים), אולם את חישוב התשלום של דמי ביטוח בנהג כבר מעתה על יסוד חמש מיטות לאלי, ובהפך שיתקבל נשתמש לזירוז הפעולה למען הרחבת המסגרת — לבנינים ולצידום. נטיל על העיריות והרשויות המקר-

בית-חולים ממשלתי או ציבורי מוציא יותר ממפשינים ממנו לאשפוז יולדת וחנינוק במשך 6 ימים. נכון שמוסדות פרטיים תופסים חלק ניכר ממיטות לילדות, אך אין לראות כל קושי רציני להגיע עם מוסדות אלה לידי הסכם על אשפוז יולדות במסגרת הביטוח. על יסוד תשלום לפי ערך ההוצאה של בית-חולים ציבורי.

לפרק זה של אימהות קשור פרק קצר נוסף של שי לנולד. גם כאן מוצע סכום של 20 לירות, ובלי חלות באינדקס-המחיה — דבר שאין לקבלו בחוק קבוע. אך חשוב ביותר שיש זה ייתן — כפי הנהגה בארצות רבות — בחפצים הכרחיים לטיפול בחנינוק, ולא בכסף העלול להיות מוצא לא למטרה שלשמה ניתן, אלא לשם חגיגות ומשתאות לכבוד הנולד. כפי שכבר העיר הדין וחשבון של הוועדה הבין-משרדית לתכנון הביטוח הסוציאלי, וכפי שהוגישה גם שרת-העבודה בדבריה — עשוי השי בציוד לשמש גם גורם מתן לאם בטיפול הנכון בחנינוק. ביימינו יש ערך כפול ומשולש לשי בציוד, שגם לא תמיד ניתן להשיגו תמורת כסף.

לא אכנס הרבה לשאלת ביטוח נפגעי העבודה, אך אציין כמה דברים כלליים. הר גע עכשיו יש חוק המייב את נותני העבודה לעזרה רפואית וכספית נפגעי העבודה. אין ספק שחוק זה דורש שינויים חשובים. עומדת רק השאלה: האם יש צורך, במקום לשנות את החוק ולהתאים אותו לצרכים של היום, בהלאמת הפעולה של ביטוח נפגעי העבודה? אין ספק, שהסכום של 8 לירות שנקבע עכשיו בחוק אינו מספיק. יש צורך לשנות בחוק את הגדלת סכומי הפיצויים. כן אין ספק, שלא די לחייב את נותן העבודה באחריות ביטוח נפגעי העבודה, אלא יש צורך בביטוח-חובה. אין ספק, שיש לשאוף להקטנת הפרמיות עד כמה שאפשר, כפי שידוע לי, פרמיות חברות-הביטוח העובדות בשטח זה עשירות בשנים, הן בין 0.3 ובין 3.2, חוץ מכמה סוגים שיש בהם רק מספר קטן של עובדים. אני מתכוון להמחצות ודברים דומים הקשורים בחמרי-נפץ. חושבני ששרת-העבודה טענה כשיספרה בנאומה על פרמיות של 30% בביטוח נפגעי העבודה. ישנו מספר לא גדול של מקצועות מסוכנים הדורשים פרמיה גבוהה יותר, קל מאד להקטין את הפרמיה של עובד כזה, כלי להגדיל בהרבה את הפרמיות הנמוכות של נפגעי העבודה במקצועות הבלתי-מסוכנים שהפרמיות בהן הן עכשיו רק 0.3 ולא 0.5.

אני יודע אם דברים אלה דורשים שינויים דראסטיים של ביטול האפשרות של פעולות חברות-הביטוח שיש להן כוח ארגוני רב ונסיון גדול. נדמה לי, שדוקא עליידי ביטוח-חובה אפשר, הייתי אומר באופן אוטומאטי, להקטין את הפרמיות. ואז אין צורך במתווכים, ואפשר לנצל את הנסיון ואת הכוח הארגוני שרכשו החברות הקיימות. אני אומר כלל, שלא יכולה לבוא בחשבון שאלה של הלאמת ענף ביטוח זה, אך צריך לחקור היטב ולהיווכח, אם באמת יש בהלאמה צעד קדימה.

אני עובר עכשיו לחלק ההסר בהצעת החוק, שלפי הכרתי חייב החוק להתחיל בו. כוונתי לביטוח בריאות. שהוא יסודי-מוסד לכל חוק של ביטוח סוציאלי. ודאי שמי צבנו הכלכלי מכביד עדיין על פתרון בעיה מורכבת זו במלואה. אין אני מתעלם מן הקשיים הארגוניים ואף הפסיכולוגיים, שיש עליי להתגבר עליהם בשטח זה. אין בדעתי להגיע ביטוח מלא ומקיף של בריאות בשלב הנוכחי של הביטוח הלאומי. אבל אין אנו פטורים בשום פנים מלהניח יסוד כבר בשלב זה. אין אני מקבל את דעתה

כון הוא למסור את הסמכות לפי חוק הביטוח הלאומי למשרד הבריאות.

העברת הסמכות למשרד הבריאות תביא ממילא לשינוי הכיוון והמגמות הכספיות של פעולות הביטוח: לביטול תקופת ההמתנה הארוכה ושאית הצבירה בביטוח הזיקנה, להעדרת ענפי הביטוח המגנים על האורח מפני סכנות כלכליות רציניות ביותר, למתן העזרה ככל האפשר יותר בשוהה כסף מאשר בכסף וכ"י.

אני רוצה להאמין, שכל הבית, בלי הבדל סיעה, יתן את ידו להכללת ביטוח האשפוז בחוק הראשון של המדינה לביטוח לאומי, בלי לקפח עלידי כך את שאר כוגי הביטוח המוצעים, לאחר שיוכנסו בהצעה התיקונים והשינויים ההכרחיים. אין ספק, שכל אחד מהסוגים האלה יש לו ערך סוציאלי חשוב ביותר, אולם חוק ביטוח לאומי בלי עיקר העיקרים של ביטוח בריאות נראה פגום ולקוי, בחינת גוף בלי נשמת חיים. מחובתנו להפית בחוק את רוח החיים הזה.

מרדכי נמיר (מפא"י):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. סיעתנו, סיעת מפלגת פועלי ארץ ישראל, מקדמת בברכה ובסיפוק רב את הצעת הממשלה על חוק הביטוח הלאומי. זכות גדולה היא לכנסת, שאינה מזניחה — גם בתקופה של קשיים מדיניים, כלכליים וכספיים גדולים, כשאנו נחוצים במאבק דרוך נגד מחסור ומצוקה — את בעיות היסוד של עיי צוב דמותנו החברתית-ממלכתית. וזכות מיוחדת לשרת העבודה שלנו, השוקדת על מאבכת אדריכלות זו בהת- מדה ובעקיבות, למרות מכשולים גדולים ולמרות תקלות הזמן המרובות.

ביזמת הממשלה, ועל המסד האיתן שיצק ציבור הפועלים המאורגן משך דור שלם של עמל ומאבקים ביצירת רשת מסופעת של הישגיו ומפעליו הסוציאליים, כבר זכתה הכנסת להלקיח חישוקים משפטיים, תוך 4 שנות קיומנו הממלכתי-עצמאי, לכמה וכמה ערכי חברה ותרבות חשובים מאד וחיוניים מאד לעם, וביחוד לציבור העובד. החוק לאיסור עבודת לילה באפיה; החוק על שעות עבודה ומנוחה שבועית; חוק החופשה השנתית; חוק החזרת חיללים משוחררים לעבודה; חוק תגמולים לחיילים בעתודות; ועל כולם: החוק הנרחב ללימודי חובה חינוך — כולם יחד מצטרפים לנכס רציני ביותר במגמה להבטחת אופייה המתקדם של חברתנו. החוק הראשון לביטוח לאומי, המוצע לדיון בכנסת, מעלה איתנו לשלב נוסף ומכריע קדימה.

דומני, כי ממשלתנו לא תראה בכך נסיון להפחית ממשקל זכויותיה בשטח זה, אם ארשה לי לציין את העובדה האובייקטיבית, כי להסתדרות העובדים הכללית, שבנותה, פיתחה וטיפחה את רשת המוסדות לעזרה הדדית למרפה, במאמציו העצמאיים של הפועל העברי ובעזרת התנועה הציונית — כי להסתדרות הזאת חלק נכבד בסוגיה הזאת. בשעת ייסוד המדינה עמדה כבר לרשות הציבור הרחב אותה רשת של מפעלים, שהניחה יסוד לעקרון הביטוח הלאומי ומבטיחה כיום את אפשרות ביצועו היעיל והמהיר.

רבתי, שתי מלחמות, מלחמת-העולם הראשונה ומלחמת-העולם השנייה, העלו באנושות געגועים עזים ועמוקים לקצת כסחון מפני אסונות, העולות לפקוד את האדם בשנות חייו, ומדינות רבות ראו לעצמן חובה לראות את עצמן עול כספי של ביטוח בצורות שונות, יצרו

מיות את הדאגה לאשפוז של ילדים עד גיל 18 ושל זקנים מעל לגיל 65, המצטרפים יחד לכדי 40% של אוכלוסייתנו, מהם 6% זקנים ו-34% ילדים עד גיל 18. יש בידי הרשויות המקומיות לקיים זאת במסגרת תקציביות הרגילים למטרות אשפוז. למחלות מידבקות יהיה אחראי משרד הבריאות. בה בשעה שבחולי שחפת, חולי נפש וחולים כרוניים ימשיכו לפי שעה לטפל, מלבד משרד הבריאות, גם הדסה, מלבן, הליגה למלחמה בשחפת ומוסדות צדקה אחרים, הפעילים היום בשטחים אלה.

ביטוח האשפוז ישחרר מתקציב משרד הבריאות את שני מיליון הליירות המוקצבות כעת לאשפוז כללי, וסכום זה יוכל משרד הבריאות להקדיש לפיתוח מוסדות אשפוז פנו ומיוחד לחולי שחפת, חולי רוח ומחלות סוציאליות-כרוניות — ועל כולם לעבודה פרבנטיבית, שאנו כה זקוקים לה, ואשר בלי ספק תוריד באופן ניכר את ההוצאות לאשפוז.

המבוססים יחוייבו בתשלום של 600 פרוטות לחודש לפי האינדקס היום. אין סיבה לכך שכל פרט לא ישלם סכום קטן זה כמו בעד כל מצרך או שירות אחר. ילדים וזקנים יהיו פטורים מכל תשלום. קופת-חולים תשלם את דמי הביטוח בעד מבטחיה ומשרד-הסעד והעיריות יכסו את התשלום בעד מקרים סוציאליים במסגרת ההוצאות עד כה. לא יהיה צורך להטיל שום מעמסה נוספת על האוצר. יתר על כן, הביטוח יאפשר כאמור, לשחרר כספים המוקצבים כעת לאשפוז כללי, וכן יקטין את הוצאות הביטוח לאימהות ולנפגעי עבודה, כי עלידי כך תובטח ממילא העזרה ליולדת ולמקרי אסון עלידי אשה פוזה בבית-חולים.

באופן רגיל ישמשו 10% מתשלומי דמי הביטוח לצרכי בנין וציוד לשם הרחבת האשפוז. לאחר שישתמשו לתכלית זו, כפי שכבר צויין, בהפרש הנובע מחישוב דמי הביטוח לפי חמש מיטות לאלף תושבים במקום ארבע, או שמאזוים אלה יחזירו לאוצר הקצבות שניתנו לאותה מטרה מתוך תקציב הפיתוח.

הבעלות על בתי-חולים הקיימים תישאר כפי שהיא כיום בידי משרד הבריאות, וכן של קופת-חולים, הדסה ופרטים. אדרבא — יתחרו בעלי המוסדות האלה בשירות שירותיהם, ומוזה תצמח רק ברכה לרמה הרפואית והמשקית של בתי-חולים. מובן שיידרש פיקוח ממי שלתי על כל בתי-חולים מבחינה רפואית ומשקית כאחד.

התשלום לבתי-חולים, תמורת האשפוז, על חשבון המוסד לביטוח, ייקבע לפי מכסה ממוצעת בין הוצאות יום מחלה בבתי-חולים הממשלתיים הנמוכות יותר לבין הוצאות קופת-חולים הגבוהות יותר (כיום — 4 ל"י ליום לחולה).

לפי דעתי אין כל מניעה כספית וארגונית לביטוח אשפוז. זה ייצור לעתיד גרעין מכריע לביטוח הבריאות בכלל, ובינתיים גם יפתור את השאלה ברובה.

ולבסוף הערה כללית. גם בסוגי הביטוח המוצעים לשלב א' עלידי הממשלה, שמורים לפי הצעת החוק תפקידים אחרים למשרד הבריאות: אימהות, נפגעים בעבודה וכ"י. תפקידים אלה יגדלו פייכמה עם הכללת ביטוח הבריאות באיוז צורה שהיא בחוק הביטוח הכללי, לפי הצעתי — מיי, ואף לפי מגמה הממשלה — בעתיד לא רחוק. לאור עובדה זאת, נדמה לי — בלי כל רצון לפגוע באיוז מידה בכבודו של משרד-העבודה — כי מן הג

כות הביטוח. אבל חוששים אנו מפני קפיצות מהירות על גבי הנייר, העלולות להכביד במציאות ולהזיק לענין. הנוגע בדבר הוא הצד החלש בחברה, והבטחה שאין בס' חון בהגשמתה עלולה להזיק לו יותר מאשר להועיל. לפיכך אנו מחייבים את שיטת הלימים.

החוק כשלוו הראשון מציע לבצע את הסעיף לביטוח זיקנה, אלמנות, יתמות, אימהות, אסונות עבודה, על מנת שבמשך הזמן "לכשירתיב" יקיף החוק גם ביטוח מחלה, נכות ואבטלה. רבותי, אינני רוצה ליטול על עצמי את הטרחה, גם איני רואה עצמי מומחה לסוגיה זו, לעמוד על כל סעיפי החוק המוצע. חברים אחרים של הכנסת, וראי גם מסייעי, עוד יטפלו בדברי. אולם רוצה אני לה' עיר משהו על אחד הפרקים החשובים ביותר לציבור העובד, והוא פרשת הביטוח מתאונות עבודה.

לפני כמה עשרות שנים, אולי לפני כשבעים שנה, הופיעו ביבשת אירופה החוקים הראשונים, שהטילו על המעבידים ועל המפעלים אחריות לתאונות עבודה. אולם האחריות האינדיבידואלית לא תמיד הבטיחה למעשה לסור עלים את הפיצויים שהגיעו להם לפי החוק — מסיבות שונות, ובעיקר מחוסר אפשרות למעביד בווד לשאת משך שנים רבות בתוצאות של אסון כבד. גם מעבידים חפשו דרכים כיצד לחלק את הסיכון ביניהם לבין עצמם והקימו אגודות לביטוח הדדי למקרי תאונה במפעלים שונים. צורה זו של ביטוח וכן ביטוח המחייב את המעביד לבטח את פועלי בחברות ביטוח לא השיגה את תועלתה העיקרית.

רק בארצות מעטות מאד הותקן ביטוח מתאונות עבודה באמצעות מוסד ציבורי ארצי. בארץ קיים החל מ-1927 חוק, המטיל אחריות על המעבידים למקרי תאונות עבודה. חוק זה, שמקורו בחוק אנגלי ישן ומיושן, הקיף רק חלק מהפועלים, אינו מטיל חובת תשלום הר"צאות הריפוי ואינו חל, נדמה לי, על מחלות מקצוע; העד"רה לפגיעים פנוטה ואחריות המעבידים גם כאן היא אינדיבידואלית. החוק הקיים מכביד גם בכך, שהוא גורם לסכסוכים בין פועל שנפגע לבין מעבידו וכן בין ביטוח לבין חברת הביטוח; לפי החוק הקיים אין חובת ביטוח, ולא בכל מקרה מקבל הנפגע פיצויים, והתוצאה תלויה במצבו הכלכלי של המעביד. הסידור הכלכלי למשפחה, אם התאונה היא קטלנית, מסתפק בפיצוי חד-פעמי ולא בפנסיה; אינני רוצה לעמוד על ענין ההוצאות האמיניסטורא' טיביות המיותרות, אשר חברות ביטוח פרטיות משקיעות באמצע תעמולה, סוכנים וכו' — דבר שהביטוח הלאומי פטור ממנו; השיטה הנוכחית, המכירה רק באחריותו הישירה של המעביד, אין ביכולתה לפתור את הבעיה החשובה ביותר לנפגעים בתאונות עבודה — והיא בעיית השיקום, כיוון שאין בידי המעביד היתר ולא בידי חברות הביטוח ליצור את מוסדות השיקום הללו ולכלכלם.

יש לזכור כי שיקום חשוב לאדם שנפגע הרבה יותר מאשר הפיצוי הקיים, כי תועלתו להחזיר לעובד את כו' שר העבודה, ורק במסגרת הביטוח הסוציאלי יכולים לקום מוסדות-שיקום שיהיו ראויים לשמם.

לכן בסדורני — ובטוח אני שזוהי דעת רבים מאד בקרב ציבור הפועלים — שהחוק החדש חידוש בכך, שהוא ידאג שתשלומי הביטוח יהיו קודש לדאגה לנפגעי העבודה ולמשפחותיהם ולא ישמשו מקור לרווחים לעוס' קים בביטוח ומסביבו. אין זו מטרת הביטוח, ד"ר הראל. משפחות הנפגעים תקבלנה פנסיות ויוקם מפעל למען

תחוקה סוציאלית, ניסו ומנסות לערוב לאדם יכולת עמידה כל שהיא בפני תלאות הזמן, למען יוכל לקיים נפשו ובני ביתו.

הפועל העברי ומפעל ההתיישבות בארץ הביאו אתם משכירות מרענן ונועז, מיוחד במינו, של אורת חיים תרבותי-פרוגרסיבי מבחינה סוציאלית למרות צרכי ההסתג' לות לחיים חדשים לא קלים, למרות מחלות נפוצות ואק' לים סובטרופי, למרות שלטון זו ומשטר פיאודאלי וישוב פרימיטיבי מסביב, תנועת הפועלים בארץ הצליחה למלא שליחות מיוחדת במינה במאמציה להבטיח לפרט את עזרת הכלל, הן על-ידי תנועה קואופראטיבית מפותחת, הן על-ידי ארגון פועלים מודרני בהישגיו והן על-ידי כוסדותיו לביטוח סוציאלי, ועל הכל — על-ידי חיפוש עקשני אחרי צורות חיים קולקטיביות מושלמות יותר, כמו קבוצה, קי' בוך או מושב עובדים.

ועתה, כשמדינתנו ניגשת לתיכנון הביצוע הסוציא' לי ולביצועו, אין אנו, לשמחתנו, חייבים להתחיל הכל מבראשית, יש לה אפשרות להשלים וקראת את המפע' לים שכבר הוקמו על-ידי הישוב העברי והפועל העברי. בכוח ארגון הפועלים מבוססים כעת במוסדות הביטוח ההדדי של ההסתדרות: בקופת-חולים ובקרן-נכות 340 אלף מפרנסים, יחד עם משפחותיהם כ-850 אלף נפש. במוסדות הסוציאליים של ההסתדרות כמו: "דור לדור" "מצ"ב" ועוד, נמנים קרוב ל-300 אלף מפרנסים, ובקר' נות'ביטוח וקופות-תגמולים 160 אלף מפרנסים. נסיונם של מוסדות אלה והאמצעים שהם מרכיבים יאפשרו לבצע את ביטוח החובה ביתר הצלחה, ובעיקר האמצעים של המוסדות הללו, כשישולבו בביטוח-החובה, יקלו לבצע את הביטוח הלאומי, וישמשו גורם עיקרי לכך שביטוח החובה לא יפול כמעמסה כבדה מדי על המשק שלנו.

הביטוח הסוציאלי הוא רק חלק אחד מאותה מערכת כללית הקרויה "בטחון סוציאלי", ואשר יסודותיה הן: תעסוקה מלאה, רמת-חיים הוגנת, שמירה על כוח האדם וכשרו לעבודה, דאגה לאדם בקשייו, הבטחת קיר'תג'ג לו ולמשפחתו וחינוך לילדיו. אולם חלק זה של הביטוח הלאומי שבמסגרת השאיפה לבטחון סוציאלי, חלק זה הוא החלק המכריע. הביטוח הסוציאלי החדיש שואף לעבור מן הפיצול אל הריכוז, אל איחוד כל סוגי הביטוח, עד כמה שאפשר, במוסד אחד, אחיד וכולל. לפי החוק שמציעה לנו הממשלה יקויים הביטוח במוסד ממשלתי, המקנה זכויות למבוססים ומטיל חובות עליהם. היתרון של שיטה זו, לעומת שיטות אחרות (כגון ביטוח על ידי אגודות שונות או ביטוח בלי השתתפות המדינה), הוא בריכוז כל תפקידי הביטוח, ריכוז המאפשר הנהלה אחידה, אחריות גבוהה, בטיחות מוחלטת ושמירה מדוק דקת על התקנות על-ידי רשות אחת, עקב ששיתוף המ' בוסתים בהנהלה ובוועדות-הערעורים תקנה להם את ההר' גשה, שכוח ההחלטה בענינים חיוניים ביותר נמצא בידי הציבור.

המדינה נתונה בדוחק כספי חמור. צרכי הבטחון, צרכי פיתוח הארץ, ההוצאות העצומות לקליטת עליה בולעים ויבלעו את חלק הארי של התקציב וחלק ניכר של ההכנסה הלאומית. טבעי הדבר שהממשלה נוקטת והירות בקביעת דרכי המימון, שלא להטיל כבר בזמן הראשון עומס כבד מדי, שאולי לא יוכלו לעמוד בו, על תקציב הממשלה ועל ההכנסה הלאומית שלה. אנו מחיי' בים זהירות זו על אף היותנו מעוניינים ענין ישיר כנ' ציגי ציבור הפועלים, שהוא ה"קליינט" העיקרי במער'

ובהרבה מאד משטמה וטמטום-לב לתכניות אוטופיסטיות. לעתון זה, כמובן, יש תרופה ומטרה אחת ויחידה לכל בעיות חינוך והיא: מתירה תחת מדיניות הכלכלית של הממשלה, ובזמן האחרון אני מתחיל להתרשם שסיעת הציונים הכלליים כולה, במידה שהיא באה לידי ביטוי בפי מנהיגיה — אינה מסוגלת לחזות דבר אלא דרך נקב המטבע. כך רואה מפלגתו של ד"ר הראל אפילו את מדיניות החוץ, עד לידי מתן פירושים להצבעה זו או אחרת בוועדה זו או אחרת בעצרת אר"ם, לפי שער המטבע שלנו כפינים הארץ ומחוצה לה; כל שכן, כשהדבר נוגע לעניינים פנימיים.

אהיה אחרון לזלול במשקל החמור והיסודי של בעיותינו הכלכליות. אף-על-פי-כן אני מסופק אם גוף פוליטי, פארלאמנטארי, רציני, ראשי להגיע לולגאריזאציה כל כך פשטנית, פיליסטרית, כמעט "חזונית", של הבנת כל עניני המדינה, תהליכיה, מאבקה, שאיפותיה וחזון נותניה.

וזהי התרשמותי מן העמדה שבה נקט עתונה הרשמי של מפלגת הציונים הכלליים ביחס לבעית הביטוח הרצינית והחשובה. הייתי יכול לשמוח שמחה מלאה בשמעי את דברי הסתירה להשקפה זו מפי נציג הציונים הכלליים, ד"ר הראל, לולא ליורה גם הוא את הסכרת דבריו במקצת דאגה משונה ומוזרה כל כך, שמא תסיושלום יקרה "אסון" ואגב התקנת שיטת הביטוח יצטבר יקצא אל הממשלה הנוה, הנמצא עתה בידים פרטיות, ולא יוצא אל החוץ מן היום למחרת, אלא ממחר למחרתיים דוקא. אינני שותף לדאגה זו, כשם שאינני יכול להסכים עם ד"ר הראל באי-עקביותו לגבי ענין אחד חשוב מאד בחיי הציבור.

שמענו בינתיים ערעור על פרק מסויים בחוק, העלול, לדעת המערער, בצורה זו או אחרת לפגוע באחת הפעולות השגרתיות של חברות הביטוח, פרק אשר ד"ר הראל קורא לו "הלאמה". לעצם הענין אני מקווה שוועדת העבודה תעיין בתזכיר של חברות הביטוח, וכל דבר שאין בו הכרח בשביל הביטוח הלאומי ואין בו תועלת למבוטחים לא ייעשה, כי אין צורך לקיים "מצוות" פגיעה בחברות הביטוח, שפעולתן בשטחים רבים בדרך כלל פעולה יעילה. אך החרדה הנותת של ד"ר הראל לשמץ של הלאמה מפוקפקת, הכלולה בחוק ביחס לאחד מענפי הפעולה של חברות הביטוח, אינה מתיישבת לחלוטין עם רוחב לבו כשהוא בא לדבר על קצת נאצינאליזאציה של האשפוז בקופת-חולים המקבצת בשרותיה 60% מהאוכלוסיה, אמנם, לא להורות — נאצינאליזאציה לא מסוכנת ביותר, מאחר שד"ר הראל משאיר סוף-סוף את בתרי החולים הפרטיים בלי שיד הממשלה תגע בהם, והאדם העשיר אשר כספו בידו יוכל להגיע לאחד מבתי-החולים הפרטיים האלה, בלי להיוקק, כאחד מפשרי-העם, לבתרי החולים המולאמים.

אולם אני מחייב יסוד אחד במגמה, אשר חברה-הכנסת הראל טען לה כאן — לא כשטח ביטוח הבריאות, זה נושא לחרד — והוא: נוכח האניפלאציה בשנה האחרונה, יש צורך לבדוק את המספרים בהצעת החוק, כיון שנקובים בהן סכומים אבסולוטיים שהיו יפים לתקופה שלפני חדשים רבים. הכרחי איפוא, שהוועדה תבחון מחדש את הסכומים האבסולוטיים. אבל אין זה נוגע לעיקרו של החוק: עיקרו מבוסס על אינדקס נע, ואין זו אלא דיבה מצד העתון של חברה-הכנסת הראל ומפלגתו, כשהוא מפזץ בציבור שה-

השיקום הרפואי והמקצועי של הנפגעים, כן יקומו מוסדות-בירור מהירים כדי למנוע הפסד זמן וכסף להנהלת משפטים — אחד הדברים הארוכים ביותר המלווים עכשיו כל אדם, כל פועל, כל עובד אשר אירעה לו תקלה בשטח זה.

לבסוף עלי לציין, שתשלומי הביטוח ויקטנו לאחר בדיקות יסודיות, ועובדה היא שהפרמיות שנקבעו לשנה הראשונה הן כבר נמוכות מאלה המתקבלות בחברות הביטוח, אף-על-פי שההענקות הוגדלו. כאמור, אני מבין היטב שבנשימה אחת אי-אפשר לבצע את כל סוגי הביטוח ושי-ביטוח הבריאות והנכות יידחו לשלב מאוחר יותר — כל שכן הביטוח מפני חוסר עבודה. אולם, אנו מביאים בחשבון שהביטוח הוולונטארי הקיים כבר מקיף כ-70% מכלל האוכלוסיה העברית, מהם 60% מבוטחים בקופת-חולים של הסתדרות העובדים הכללית, עם כל חיוניותו של ענין הביטוח מפני מחלה, הרי כשאנו עומדים במצב שאין המדינה יכולה לספק בשעה זו את כל צרכי הביטוח ועלינו לבחור מה עדיף בשעה זו, אנו מעדיפים סוגי ביטוח לעניינים אשר עד כה לא קיים לגביהם כל ביטוח שהוא. צריך יהיה להמתין, עם כל הקושי ואי-הנוחיות שבדבר, ביחס לאותם סוגי הביטוח שחלק גדול מן הציבור — אמנם תוך נשיאת מעמסה כבדה מאד — מקיים אותם לגבי עצמו בצורה הוגנת. אין ברירה אלא להמתין, גם אם יעבור זמן רב עד לבוא יום התחיקה שתקף גם את שאר סוגי הביטוח.

ואף-על-פי-כן, למרות הדברים האחרונים שהשמעתי, הריני מרשה לעצמי לבקש את תשומת-לב שרת-העבודה, וכן את תשומת-לב ועדת-העבודה שתטפל בפרטי החוק, להצעה אשר נבדקה עליי ועדה רצינית בהסתדרות הכ"לית של העובדים העברים בארץ, ואשר הגיעה למסקנה שבלי מעמסה יתרה על קופת-המדינה — אולי בלי כל מעמסה שהיא — אלא עליי תוספת לא גדולה, של קצת פחות מחצי אחוז מהתשלומי שכר-העבודה, אפשר לצרף להצעת החוק גם תשלום פנסיות מסויימות לנכים — פרשה שהועתקה, לפי הצעת שרת-העבודה, לשלב השני של הביטוח העתידי לבוא. אני מציע לוועדה ולשרת-העבודה לבדוק הצעה זו, סבורני, שכשם שיש להיזהר מפני "תפסת מרובה", כן יש להימנע גם מפני חששנות מופרזת. חישבוים מסויימים ומכוחים, שאותו חצי אחוז או פחות ממנו, ייתכן שיש בו כדי לפתור שאלה גדולה, כאובה וטראגית לאנשים הראויים בהחלט לעזרת החברה. אני מבקש לדון על כך בלי משפט קדום ומקווה שאמנם כך יהיה.

אינני רוצה לנגוע בכל פרט אחר מן הפרטים הרבים שבהצעת החוק; תהיה עוד שהות לעמוד עליהם תוך עבודתה של הוועדה ובשעת הקריאה השניה של החוק בכנסת. איני יודע לנחש מה יהיה יחסן של רוב הסיעות מכנסת להצעת החוק. שמעתי בתשומת-לב את הקדמת ד"ר הראל, שהיתה מהולה בשמחה רבה ובקצת אכזבה לדבריו. ד"ר הראל מודה שאין השעה כשרה ואין אפשרות אובייקטיבית לקיים את כל סוגי הביטוח — אולם אני חולק על דעתו שתור הביטוחים המוצע עליידי הגיוני יותר ויעיל יותר מהתור המוצע בהצעת החוק.

אני רוצה לציין, תוך אכזבה נעימה, שלא תיכיתי לשמוע מד"ר הראל, כנציג סיעת הציונים הכלליים, אלא חזרה על אותו קיסרוג שקראתי במאמר הראשי של עתון הציונים הכלליים, לפני שלושה ימים. שלא כד"ר הראל, פגש העתון את הצעת החוק בקצת לגלוג למצבנו הכלכלי

לא רבים אלה המתקשים ואינם רוצים לשלם את חלקם למס המקביל — לשאת בעול זה? לדעתנו, החקיקה היתה צריכה להטיל חובת תשלום למס מקביל, דבר זה לא היה גורם כל קשיים, משום שמוכסח לכך מראש רוב בבית הזה, וזה היה משרת באופן ממשי את שירותי הבריאות של ציבור הפועלים.

יחד עם זה יצויין, שגם בלי חוק ביטוח לאומי, ובלי שלבים מתקדמים יותר בשטח ביטוח הבריאות, שיכלול את כל אורחי המדינה, היה זה מחובת המדינה להקציב סכומים הרבה יותר גדולים לשירותי הבריאות של ציבור הפועלים. אנו מצטערים שכל הצעותינו שהוצעו בשטח זה במסגרת הדיונים התקציביים, ולא דוקא בדיון התקציב האחרון, כל הצעותנו על נושא זה נדחו. כמובן יש גם קשיים רבים בהגשמה מיידית של ביטוח הבריאות המלא. אבל מכל מקום, שני הצעדים החלקיים, שעליהם עמדנו, לא רק שכבר הגיעה השעה לעשייתם, אלא ישנו איחור רב, ואין כלל להצדיק את סירובו העקשני של ממשל לגות הרוב בבית הזה לגבי הצורך בחוק של חובת תשלום מס מקביל, כשם שאין להבין את עמדתו ההססנית — אם אגיד זאת באופן מתון — בכל דיוני התקציב לגבי מפעלי הבריאות הכבירים של ציבור הפועלים בארץ.

אני מסכים לדברי חברי הכנסת נמיר, שציין כאן שחוק הביטוח הלאומי המוגש לנו עתה, לא היה יכול להיות מוגש לנו, אלא ששלוש יוחצת שנות עבודה הסתדרותית בארץ, ברור, שכל חוק עבודה, כל חוק הבא להגן היג את יסודות הביטוח הסוציאלי בדרך חוקית, כל אלה הם תוצאה ישירה ממלחמתם של פועלים במשך דור שלם, במשך תקופה ארוכה מאז יסוד ההסתדרות, וגם בתקופה שלפניה. בהזדמנות זו אני רוצה לומר, כי פועלים אסור להם שישלמו את עצמם על חוק ביטוח, ובכלל על ידי חוקים הנחקקים בכנסת, שבצורה זו יוכלו לפתור את כל בעיותיהם המקצועיות והסוציאליות. דוקא ברגע זה, כאשר חוקי עבודה זה בא לייצב הישגים של פועלים שהושגו תוך תקופה ארוכה, דוקא ברגע זה, חשוב להזכיר מחדש, שרק בהגנה אמיצה ובלתי־נרדחת, הגנה מקצועית ומעמדית, על האינטרסים של ציבור הפועלים — רק בדרך זו הערובה הבטוחה ביותר להתקדמות החקיקה הסוציאלית דרך הכנסת.

כאן אוסיף ואומר, שחוק הביטוח הלאומי חשוב, ועוד נעמוד על כמה פרטים בחוק הזה. אבל ערכו של כל חוק עבודה מוטל היום בספק לאור העובדה האכזרית, ששכר העבודה ורמת־החיים של האיש העובד, של דלת העם ושל שכבות הביניים, נמצאים בדרך של ירידה בלתי־פוסקת. כל הבטחה לתשלום 16 ל"י לזקן בודד, כעבור חמש שנים, לא תביא אותנו לידי כך שנעלים עין מעובדה חמורה, שאין כיום דרגת־חיים מינימאלית לאוכלוסייה הע"מלה בארץ הזאת, הן בשטח התזונתי והן נוכח האינפלציה הדרתית בעיני השכר. לא יהיה כל חוק סוציאלי שלם, אם לא יהיה ברור שציבור הפועלים חייב להמשיך במאבק — איננו מעזי לומר על שיפור תנאי עבודתו — הוא יהיה חייב להמשיך במאבק כדי להגן על הישגיו, כדי להתגונן נגד האינפלציה ושיטת המסים הגולגולת לגבי הפועלים, בקיצור נגד כל אלה המביאים לידי כך שרמת־החיים של האיש העובד נמצאת בתהליך בלתי־פוסק של ירידה.

עתה מספר הערות לגבי החוק בכללו. לדעתי, אחד הסעיפים המרכזיים של החוק הוא סעיף 56. בסעיף זה

חוק כאילו מבוסס על סכומי כסף אבסולוטיים, שערנם עלול להתבטל מהיום למחרת ולא יישאר מהם כלום.

מאידך, אני יכול להניח שמצד אחר, הובאנה טענות הפוכות: שהחוק מעניק מעט מדי, אילו היו אפשרויות כלשהן למדינה להרחיב את התחייבויותיה בשטח זה, לא הייתי בא בוויכוח עם הטוענים כך. אולם בתנאים הקיימים בשעה זו אין לקבל לא את ההלגה על "קבצן" זה ההולך לבצע מפעל של "לוקסוס" כגירסת אחד מעותני הימין, ולא סיסמאות קיצוניות הפוכות, העלולות להתגלגל לדמאגוגיה סוציאלית עקרה.

רבותי, הממשלה, הממשלה הזאת, הולכת בנאמנות ותמשיך ללכת בנאמנות לפי קווי־היסוד שאושרו בכנסת. חוק הביטוח הלאומי אינו אלא אחד הגילויים, גילוי נאה ומכובד, לנאמנותה של הממשלה לדרך בה בחרו רוב הבוחרים, המהווים את משענת הממשלה הקואליציונית, רוב המורכב מהמוני פועלים, אנשי אינטליגנציה עובדת ואנשי עם פשוטים. הצעת־חוק זו מרגימה את הנאמנות לדרך המותחת כל שריר, כל עצב ומלקטת כל גרגיר של כוח, כל ניצוץ של תבונה, כל חוש של אחריות, כדי לספק את הצרכים המינימאליים החיוניים של היום הזה, בלי להתנכר ובלי לוותר על פילוס השבילים לחזון של יום המחר.

חנן רובין (מפ"ם):

כנסת נכבדה. ברצוני להצטרף לדברי שרת־העבודה בהביעה את הערכתה, בסיום דבריה, לעובדים שעשו את העבודה המקיפה על־מנת להכין את חוק הביטוח הלאומי ולהכין יחד עם זאת הצעות לענפי ביטוח לאומי נוספים.

אנו מבינים היטב מה רבה העבודה שהושקעה בה צעת־חוק זו, והננו רואים כחובה נעימה להצטרף מעל במת הכנסת להערכה של שרת־העבודה לכל אלה שעסקו בהכנת החוק ולעובדי משרד־העבודה. כן אנו מקבלים את הנחת שרת־העבודה, שאין אפשרות להגשים בבת־אחת ביטוח לאומי מלא ומקיף. נכון הוא, כי בשטח זה אפשר להתקדם רק שלב אחר שלב, והננו רואים זאת כסימן טוב, שביניגוד להצעה שהוגשה עוד בימי הכנסת הראשונה, בדבר ביטוח לאומי, כלול בהצעת החוק שהוגשה לנו עתה גם ענף הביטוח מפני תאונות־עבודה. אבל עם כל אלה אני חייב גם להגיד, שאם כי אנו רואים הצדקה לכך, שעכשיו הוגש שר חוק חלקי, הנוגע לבני טוח הלאומי, הרי עם כל ידיעתנו את קשיי עבודת ההכנה, אנו יודעים כמו כן, שעבודות אלו היו מוכנות כבר לפני זמן לא קצר. אנו מצטערים שרק עתה הובא החוק לדיון בכנסת. אם אנו מקבלים, שהדברים ישלמו שלבים שלבים, הרי בשטח ביטוח הבריאות, לדעתנו, היה באפשרותה של הממשלה, ואני אומר לא רק באפשרותה, אלא גם מחובתה, להתקדם לפחות במשהו. אין עדיין בארץ חובת תשלום מס מקביל, בצורה חוקית, על נותני־העבודה, לשם ביטוח הבריאות של העובד. כידוע, הודות לפעולת ההסתדרות הכללית והורות לקופת־חולים, רובם של נותני־העבודה משתתפים עתה בתשלום מס מקביל לקופת־חולים. אין איפוא כל הצדקה לכך, שדבר זה לא יוגשם, גם לגבי אלה שעדיין הצליחו להתחמק מחובה זו. יהיה זה לא צודק לגבי אותם נותני־העבודה המשלמים מס מקביל, כשם שהיה זה לא צודק, ולא מוצדק לגבי ציבור הפועלים, שעדיין צריך להעמיס על שכמו את עיקר העול למען שירותי הבריאות שלו. למה, איפוא, לא להכריח את המעבידים — אם כי באופן יחסי

אם אגיד: משפיל — עם חברה-קדישא. אנו נציג בענין זה, שביטוח לעת זיקנה יכלול גם את הוצאות הקבורה. בניסוח הסעיפים על הביטוח מפני תאונות-עבודה יש גם כמה הישגים, אבל ישנן גם כמה נסיגות. אני חולק קודם-כל על החשבון: בדברי ההסבר הרשמיים לחוק דובר על כך, שהנפגע בתאונת-עבודה יקבל בזמן שלא יוכל לעבוד 75% משכר-עבודתו. אבל אם לוקחים את הטבלאות ועורכים חשבון, מתברר שעובד ששכרו היומי הוא 4 לירות, למשל, יקבל לא 3 לירות, שהן 75% משכר עבודתו, כי אם 2.145 לירות בלבד, שהן בגבול של 50%. אם ניקח דרגת-שכר נמוכה יותר, 3 לירות למשל, הרי במידה שאני יודע חשבון, היה צריך לקבל, לפי דברי ההסבר של החוק, 2.250 לירות. אך אם חברי-הכנסת ירצו להטריד את עצמם טרדה קלה ויקראו את החומר, ייווכחו שהוא יקבל רק 1.800 לירות, כלומר: 60%. אם ניקח דוגמה אחרת: פועלת שהכנסתה היא 2.200 לירות — הרי לפי ידעתי באריתמטיקה 75% מהם 1.650 לירות. אבל לפי החוק היא לא תקבל במקרה של תאונת-עבודה אלא 1.285 לירות. כשאנו בודקים דבר זה בדיקה מדויקת, נמצאים אנו למדים, שברוב המקרים התשלומים במקרה של פגיעה הם 60—65 אחוז משכר העבודה, ובמיעוט המקרים, בדרגות-שכר מסוימות, מגיע התשלום ל-70—75%. איני רוצה להיכנס כאן לבירור השאלה, מאין זה נובע.

ועוד אגיד: משונה בכלל, שבמצב של יוקר מאמרי, מוקפא הדירוג בגבול של שכר יומי בשיעור 4 לירות. אם היוקר יוסיף להאמיר כבחדשים האחרונים, ודרגת-השכר לא תהיה גמישה אלא מוקפאת בגבול של 4 לירות — פירוש הדבר שבמקרה של פגיעה לא יקבל הפועל תשלום מתאים. בלי להיכנס לפרטים נוספים אומר, שיש צורך להבטיח הכנסה ממשית של 75—80% במקרה של תאונות עבודה. כן תביעת-ההצעתנו היא, שדרגת-השכר לא תוקף פא, אלא שבהתאם ליוקר שיעלה, תיווצרנה גם דרגות נוספות.

כן מעניין, איזה דיוק ישנו בהצעת החוק כדי למנוע תשלומים מיותרים כביכול, ישנו, למשל, סעיף שאינו מתאים כל-כך לדעתי לטעם הטוב — על-כלי-פנים לא לטעמי. אם אשה מתחתנת עם קרבן תאונת עבודה שאינו מוכשר לעבודה, ומכיוון שאשה זו כבר יודעת שהאיש יקבל פעם איוו רגשה — היא לא נהנית מזה. עיני מחבר החוק היו צרות באותם המקרים המעטים שאדם מתחתן עם נפגע תאונת עבודה והוא, כביכול, "אספיראנט-לרגשה". דבר זה לא ייתכן.

כבר דובר רבות על כך, שיש צורך להבטיח את הפועל מתאונות בדרך לעבודה, ואמנם, ישנה בחוק זה התקדמות לקראת המצב המשפטי הקיים, והוא כולל בביטוח גם את הנסיעה למקום-העבודה. אבל אינני מבין, מהו ההבדל בין נסיעה והליכה למקום-העבודה.

בחוק הקודם היו כלולים טייסים ומלחים בביטוח מתאונות עבודה. בחוק זה נאמר, שלגבי סוג זה של עובדי דים רשאית שרת-העבודה להתקין תקנות הסודות מתוכן החוק. לשם מה נסיגה זו ממה שכבר היה?

יש דבר אחר שהוא נושא לסכסוכים דוקא במקרים של תאונות-עבודה. מדובר כאן על מבוטח שאינו מסוגל לעבודתו או אינו מסוגל לעבודה מתאימה אחרת. מה זאת אומרת? זה מין "קאר-טשוק". מה זאת "עבודה מתאימה אחרת"? לו היו

דובר על כך, שדרושים 2.5% משכר-העבודה למימון בריטוח זיקנה, קבורה, אלמנות ועוד. מאותם 2.5%, על הפועל לשלם אחוז אחד, ועל נותן העבודה — אחוז וחצי. אותם 2.5% נלקחים מקופת התגמולים. אותו החלק שהמדינה נותנת לביטוח הזיקנה הוא זעיר, כלומר תוספת של 10% לאותם 2.5%. אם אני מבטא זאת בכספים מדויקים, הרי כל מה שהמדינה נותנת לביטוח לעת זיקנה, הוא, איפוא, רבע אחוז משכר-העבודה. מכאן, שק' שה לי להביק, על מה ההתפארות בחוק הביטוח הלאומי כפי שהוצע.

אבקש מאת חברי ההסתדרות הכללית בבית הזה לשים לב לכך, שלקוחות 2.5% מכספי קופת התגמולים משמעותה חמורה, כי לרוב קופות התגמולים בארץ, במידה שהן אינן קופות תגמולים במקומות-עבודה בעלי אופי פקידותי, מפרישים 4—5%, ואם מפחיתים מזה 2.5%, אין לקופות התגמולים הרבה מה לעשות. במיור חד פוגע הדבר בקופות תגמולים כדוגמת קופת התגמולים של עובדי קופת-החולים של ההסתדרות הכללית, שהדברים הגיעו לידי כך, שהפכה לקופת פנסיה. פירושה של ההצעה שלפנינו, אם לא לומר שבכוחה להרוס, הרי צריך לפחות לומר, שבכוחה להטיל בספק רציני את כל תכניות הפנסיה של אותה קופה. הטעם לביטוח לעת זיקנה הוא בזה, שהוא יהיה נוסף לקיים, אך אם אנו נוגעים בקיים ומעבירים 2.5% מכספי קופת התגמולים לכספי המוסד המתנהל, כפי שנראה באופן אדמיניסטרטיבי, ביורוקרטי, הרי לא נוסף לקיים, אלא ניקח ממנו ונעביר מה של' קחנו מקופה אחת לקופה אחרת.

לכן הצעתנו הראשונה היא, שאם תנהיג המדינה ביטוח זיקנה, תואיל המדינה לתרום את תרומתה לענין זה ולא לעשות פעולת העברה פשוטה מקופת התגמולים לקופת מוסד הביטוח שיוקם. אנו תובעים ביטוח לעת זיקנה, עם הכל הקשור בזה, כדבר נוסף לדברים הקיימים. איננו רואים כל פגם בכך, שעל נותן-העבודה יוטל עול נוסף — על עול של 0.3%. כפי שהוצע הדבר לגבי ביטוח האמהות — אלא יוטל עול נוסף של 1.5% או 2% לשכר-העבודה, כדי להבטיח את הביטוח לעת זיקנה נוסף לכל הנעשה עד עתה על-ידי קופות התגמולים.

הערה נוספת: התשלומים שהחוק מבטיח הם תשלומים נמוכים מדי ברובם. אביא דוגמה: בביטוח לעת זיקנה, יקבל איש זקן תשלום של 16 לירות, אם הוא בודד, ואם הוא שילם במשך 35 שנה את תשלומיו — אחוז אחד מכספו ואחוז-חצי שהוסיף נותן-העבודה — יוכל אותו זקן גלמוד להגיע לסכום "המפואר" של 24 לירות לחודש, וזה לאחר שלוקחים את הכסף מקופת התגמולים. דוגמת אחרת אינן שונות. אני חושב שזאת אינה הצעה מספקת. ייתכן שכל מכונו של החוק הוא טוב ויפה, אבל מה לי, כאשר התוכן הממשלי המתבטא לצערי בסכום הלירות שהנהנה צריך לקבל, הוא מבוטל.

חבר-הכנסת הראל התריע, לדעתי בצדק, על פרט אחר — על ענין הקבורה. כל אחד מאתנו יודע יפה, מה מצבו של האיש שקרה לו אסון ושכל אחד מבני משפחתו. כל אחד מאתנו יודע, אילו יסורים הוא צריך לעבור בעת המשאומתן — אם לא להשתמש בביטוי אחר — עם חברה-קדישא בקשר לקביעת מקום הקבורה ומחירה. חושבני, שאם ישנו כבר חוק ביטוח לאומי — צריך אותו הוקן המקבל 16 או 24 לירות לחודש, או משפחתו, לזכות בכך שתובטח לו קבורה בלי משאומתן — תסלחו לי

בקשר עם חוק זה, ואם אני אומר זאת באירוניה, הרי הצד הציבורי הוא יותר חמור. הצד הציבורי הוא הנסיון לתת לגליזאציה למגמה משרדית-ביורוקרטית, שבאה לביטוי מעל עמודי החוברת הכחולה הזאת. ואיני מבין: אם כבר מציעים מועצה שתתמנה עליידי השר, האם השר הממנה אותה אינו יכול לתת לפחות מידת אמון כזאת, שיתיעץ איתה לפני פרסום תקנות? יש לי יחס של דרך ארץ רבה כלפי שרת-העבודה, אבל אני חושב שרביי הסמיכויות אינו טוב לעבודת המשרד; הוא גם אינו טוב לענייני המבוטחים.

אני מקבל בחוק זה חלק אחד, בו מדובר על הקמת בתי-דין מיוחדים לענייני ביטוח, אולם יש לציין בפרק המתאים, הן בבתי-דין אלה, שהם יהיו בלתי-תלויים, נוכח הופעתו של שריהמשפטים אגב ענין אחר בכנסת, אני רואה חשיבות רבה להסיר כל ספק בדבר איתלותם של השופטים בבתי-הדין על פי חוק זה.

לסיכום דברי אחזור על הערותי העיקריות:

(א) ביטוח נוסף ולא העברה מקופות התגמולים לקופות של מוסד ממלכתי אדמיניסטרטיבי-ביורוקראטי.

(ב) שיתוף המעוניינים, המבוטחים, בצורה המתאימה, במוסד לביטוח הלאומי אשר יקום, במועצתו ובנהלתו.

(ג) יתר צניעות במסירת סמכויות להתקנת תקנות לשרת-העבודה.

(ד) הגדלה ניכרת — אני חושב, בערך של 50% במ"מוצע — לסוגי המבוטחים השונים, אע"פ, אגב, שאחד הדברים החשובים שיש להבטיח בביטוח אימהות, הוא מקום אישפוז לילדות.

(ה) הבטחת איתלותם של השופטים הדנים בכל הקשור בחוק זה.

משה קלמר (הפועל המזרחי):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעמד יפה ושעה מכובדת היו לכנסת בעת הרצאתה של שרת-העבודה על חוק הביטוח הלאומי. הד של סיפוק עורר החוק הזה בלב כל אדם מתקדם בישוב, כי במדינתנו בשלה הקרקע לחורבן סוציאליים. עשרות בשנים מטפחים ארגוני הפועלים בארץ וכן חוגים אחרים פעולה גדולה בענפי העזרה ההדדית, עדים המה המוסדות הגדולים והחשובים לעזרה סוציאלית שהוקמו בארץ עוד לפני קום המדינה, ללא כל חוקים ממשלתיים. ממשלת המנדט, כידוע, לא היתה מעוניינת בקידמה סוציאלית בארץ הזאת, ורק בריצונו הטוב ובכוח ארגונו של הישוב, ובראש-יראשונה של ציבור הפועלים על ארגוני ופלגיו, הוקמו מוסדות סוציאליים חשובים ששירתו את הישוב עד קום המדינה, והם עוזרים עוד היום ויעזרו עוד זמן רב להתפתחות של המדינה, לחינוך ולביצורה. דוגמה יפה משמש המוסד הרפואי הגדול הקיים בארץ: קופת החולים הכללית, שרוב ארגוני הפועלים קשורים בה. היא מאגדת בתוכה, ללא כל חוק מחייב, 95 אחוז מציבור הפועלים, המה חיים למעלה מ-60% של כלל האוכלוסיה במדינה. יש בדיבר הזה כדי להעיד על ההכרה המפותחת לעזרה הדדית והקיימת זה שנים רבות בחוק העם הישראלי.

המוסדות הרפואיים שהוקמו עליידי קופת-חולים משמשים משענת גדולה לממשלה בהגשת עזרה רפואית לעולים החדשים במעברות, במחנות ובכל מקום שהעזרה נמצאים בו. די להזכיר שסכום של קרוב ל-3 מיל-

אומרים „עבודה מתאימה אחרת שתוצע לו על ידי נותן העבודה“ — היה זה בסדר; היינו מקבלים זאת כהצעה מתאימה, הוגנת, נכונה, אבל מה פירוש „עבודה מתאימה“? מי מציע את העבודה הזאת? אפשר יהיה פשוט להגיד לאדם כזה שהוא מתאים לאיזו שהיא עבודה.

בסעיף 19 (א) (3) יש פגיעה גם בענייני קופת-חולים של ההסתדרות. כן אנחנו מוצאים בחוק שורה ארוכה של דברים הפוגעים בזכויות המבוטחים. יש סעיף האומר, שאין מישור יכול לקבל גימלאות על פי עילות שונות לפי חוק זה. נניח שיהודי מקבל תשלום מסויים כקרן עבודה; הרי אם הוא מגיע לגיל 65, אין הוא יכול לקבל לפי הנוסח המוצע גם ביטוח זיקנה — 16 ל"י נוסף על כמה פרסות אחרות; זה כנראה יותר מדי. כמו כן, אם נכה מלחמת השחרור מקבל תשלום מסויים, אין הוא יכול לקבל, חס ושלום, תשלום של ביטוח על פי חוק אחר. מה צרות-העין הזאת?

יש עוד נקודה חשובה מאד: מי הוא המוסד העומד בראש הפעולה הזאת. הממונה על המוסד הוא שרת-העבודה, עם מועצה והנהלה. למועצה אין למעשה תפקידים, משמעות הדבר, שבמקום שעד עתה היתה לעובדים השפעה מכרעת על קופות-התגמולים שלהם והם יכלו לקבל מהן הלוואות קונסטרוקטיביות, יהיה אחראי לכך עכשיו מוסד ביורוקראטי אדמיניסטרטיבי ממונה עליידי שרת-העבודה, מבלי שתהיה לעובדים השפעה עליה. לו הייתי מרחיק לכת, הייתי אומר כי טבעי הוא שהמבוטחים יבחרו לעצמם את המוסד. אבל אני יכול לקבל לפחות את ההצעה שהוצעה עליידי ההסתדרות הכללית, ואני מצטרף על כך, שהמוכיל הכללי של ההסתדרות הכללית, חברה-כנסת נמיר, לא עמד על כך, שתחקל לפחות הצעה שניסחה ההסתדרות: ששני שלישים ממועצת המוסד ימונו על-פי הצעת הסתדרויות העובדים, ושליש אחד — על ידי הממשלה.

גם את המועצה צריך להפוך למוסד שלא יהיה דקוראטיבי בלבד, כפי שהוצע בחוק. אני מצטט כאן את ההצעה שהוצעה עליידי הוועדה המוסמכת של ההסתדרות הכללית, האומרת שהמועצה תהיה בתקציב המוסד, תהיה בשאלות עקרוניות של הביטוח הלאומי, תהיה תחת ליט על השקעת קרנות ועוד, תאשר את הדין-וחשבון של ההנהלה המרכזית, שהיא תקבע באישור שרת-העבודה את תקנון העבודה של המועצה, שהיא תבחר ועדות-משנה, ועוד ועוד. לא הקראתי את הצעתי, אלא את הצעת ההסתדרות הכללית, והייתי רוצה שתבחר ההסתדרות הכללית בבית יתמכו בהצעה זו. כל הדברים האלה באים להבטיח לפחות שיתוף של המבוטחים, וסוף סוף, הרי זה מוסד שקם בראש וראשונה בכספי המבוטחים. לו היתה המדינה נותנת את רוב הכספים למטרה זו, הייתי מבין — הממשלה תובעת לעצמה את הזכות לקבוע את כל העניינים, אבל, היא נותנת אמנם חלק ניכר מביטוח אימהות, אך חלק זעום של ביטוח זיקנה, ובכל זאת רוצה הממשלה בשלטון ביורוקראטי מוחלט על כל המוסד הזה. המגמה הזאת משונה מאד.

לא עשיתי חקירה סטטיסטית, כמה פעמים נאמר בחוק ששרת-העבודה יתקין תקנות. אך אני חושב שלא אפריו אם אומר, שרעיון „עמוק“ זה מופיע לפחות פעמיים בכל עמוד של החוברת הכחולה, סוף סוף, רחמנות על שרת-העבודה: לא יהיה לה זמן לעסוק במשהו אחר, כי היא תצטרך להקדיש את כל זמנה להתקנת תקנות

של קופות-החולים הקיימות בארץ, ומשרד-הבריאות הממלכתי, שגם הוא עוסק בשאלות הבריאות. האם כפילות זו אינה כרוכה בבזבז כוח אדם, בזבז כספים וכי? האם תיאום ושיחוף וביטוח רפואי כללי לא היה בהם כדי לעשות את השירות יעיל יותר ומנוצל יותר? הייתי שמח מאד לשמוע הודעה מאת שרת-העבודה, שיש לכל הפחות דיון כזה והכנה לחוק הזה בעתיד הקרוב.

אגב השאלה הזאת ברצוני לחזור לחוק המוצע, לס"עף ביטוח נפגעי עבודה. החוק מעניק לנפגע גם ריפוי ומשחרר מתפקיד זה את נותני-העבודה החייבים בכך לפי החוק משנת 1948 שהוצא מטעם מועצת-המדינה הזמנית. עלי לשאול את שרת-העבודה: האם ידוע לה שאת הריפוי הזה לנפגעי עבודה חוננת כיום קופת חולים תמורת 3% מס-מקביל המשתלם עליידי נותני העבודה, והמס הזה מהווה גורם חשוב בהכנסות קופת-חולים? האם מותר לנו לערער עליידי החוק הזה את הכנסותיה של קופת-חולים, ולהקטין עליידי כך בעקיפין את יכולתה להגיש עזרה רפואית לקרוב ל-70% מהאוכלוסיה? לדעתי אסור לפגוע בשום גורם רפואי בארץ, כל עוד אין הממלכה מוכנה לקבל עליה את האחריות המלאה לבריאות העם, כל עוד אין באפשרותה להגיש לכל האוכלוסיה עזרה רפואית מקיפה — אם זה במרפאות, באשפוז או בבתי-הבראה. יש להדגיש שהיום משלם נותני-העבודה מס מקביל בעד ריפוי 3%, ביטוח — באופן ממוצע למעלה מ-7%. יחד זה עולה לנותני-העבודה בממוצע למעלה מ-10%. האם מוצדק להקטין את התשלום של נותני-העבודה כבת אחת מ-10% ל-3%? היה זה מוצדק לולא היה הדבר גורר אחריו פגיעה קשה בשירות הרפואי של ציבור הפועלים המאורגנים בקופות-החולים.

ועוד על נקודה אחת ברצוני לעמוד והיא: ביטוח מחוסרי עבודה. הזכרתי כבר את הרגש החזק של עזרה הדדית הפועם בתוך ציבורנו, וכולנו זוכרים שבתקופה מסוימת, בתקופה של חוסר-עבודה, ידעו ארגוני הפועלים להקים קרנות חוסר-עבודה, מוסדות סעד ומשען. אמנם הדיום דאגת חוסר-העבודה מוטלת על הממלכה, ואנו יודעים את המאמצים הנעשים עליידי משרד העבודה לתעסוקה מלאה. אולם נדמה לי שישנם מאות פורעלים ואולי אלפים אשר אינם עובדים במשך התודש אפילו כדי המינימום הדרוש למחיה. למה לא תקום קרן אשר ישתתפו בה הפועל, נותני-העבודה והממשלה, והי קרן הזאת תשלם תשלום חובה לכל פועל אשר הלשכה הכי לית תאשר שהוא לא עבר את המינימום של ימי-עבודה, ותשלם זאת בכסף. אני מקווה שמשרד-העבודה ושרת-העבודה דנים בשאלה זאת ואשמח לשמוע אישור על כך.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער מאד שאינני יכול להיות שותף לרגש השמחה של שרת-העבודה בהגישתה את חוק הביטוח הלאומי שבו אנו דנים כעת. הייתי באמת מאושר אילו יכולתי לעלות על הבמה ולהציג טרף לשמחה זו.

החוק המוצע, אם נגדיר אותו כמו שהאנגלים אוהבים להגדיר דברים, הוא „מעט מדי ומאחר מדי“ ואינני רוצה לעשות פה מכירה פומבית בהפרזה, ובתביעות מרובות, שכלפיהן הקידים חביר-הכנסת נמיר את נאומו והזהיר את אלה שידרשו יותר. עובדה היא שבחוק המוצע חסרים ענפים שלמים מענפי הביטוח; ועובדה שניה היא שגם באותם הענפים המובאים בחוק חסרה שלמות.

יון ל"ה, הבא ממסי החברים הוותיקים, מוציאה קופת חולים למען העולים במעברות. הרי לנו דוגמה בולטת של עזרה הדדית בתוך הישוב.

מכאן ההד החיובי שהחוק המובא בזה, חוק ביטוח זיקנה, מות, נפגעי עבודה ואימהות, עורר בחוגים רחבים בישוב.

אמנם יש גם מקטרגים נגד החוק. ישנם כאלה התושבים, שבשעת מצוקה זו למדינה אין לחוקק חוקים הקובעים הענקה לפרט, ולהטיל עליידי כך עומס נוסף על המדינה. השקפה זאת, לפי דעתי, מוטעת מיסודה. אדרבא, דוקא בעת שאורח עמוס נטל מסים שאינו קטן, יש לתת לו שירותים סוציאליים ודומיהם. השתתפות המדינה במערכת הביטוחים של זיקנה, מוות, פגיעה בעבודה ואמהות, יש בה כדי להרים את כבוד המדינה בעיני האזרח, ומשום כך יש להלל את הממשלה בכלל ואת שרת-העבודה בפרט בעד חקיקת חוקים כאלה.

סיעתנו המשתתפת בממשלה רואה בחוק זה זכות גדולה, שיש לה חלק בה. אולם יחד עם זה עלי להדגיש, כי החוק המוצע לקוי בפרטיו ועדיין אינו מושלם.

אין ברצוני להיכנס לפרטי-הפרטים של החוק; זאת תעשה בודאי הוועדה. ברצוני להצביע על כמה ליקויים בולטים בחוק ועל כמה דברים החסרים בו.

אעמוד קודם כל על ביטוח זיקנה. אין כל ספק כי החוק בא כדי לתקן. הוא בא, כפי שהדגישה שרת-העבודה, לקיים את הפסוק „אל תשליכני לעת זקנה“, כדי שלא יראה הזקן במדינה את עצמו כאילו הושלך. אולם החוק אינו שלם. החוק מוציא מכללו זקן שמלאו לו 65 שנה ביום תחילת תוקפו של חוק זה. אני רואה בזה אי-צדק כלפי ציבור זה של אזרחי המדינה שהגיעו לזיקנה, ולא אשמתם היא שהמדינה לא הקדימה את החוק בשנתיים ימים. האם רואה הממשלה בחוק זה ביטוח מובטח המקובל? האם יש להשוותו לביטוח של חברת ביטוח? אני חושב שאם הממשלה מסדרת ביטוח כללי בהשתתפותה, יש למצוא דרך לכלול בו אותם האזרחים שהגיעו לגיל הזיקנה לפני חקיקת החוק או עם צאתו. כמיבן שהי כוונה לאלה אשר אין להם כל הכנסה אחרת, והחוקתם מוטלת בלא-הכי על שכב הציבור.

ברצוני להצטרף לאלה שהקדישו את דבריהם לתש"לום היסודי שאינו עומד בהתאמה לצרכי הזמן. ייתכן שלפני שנתיים, בעת שהתחילו בעיבוד החוק, היה הסכום יראלי, אולם כיום אין בו כל התאמה למצב הכלכלי הקיים. משום כך הייתי מציע להגדיל את הסכום היסודי. איני רוצה לנקוט במספרים. הוועדה בודאי תמצא את היסוד המתאים. נכון שהסכום נע עם האינפלציה, אולם גם הסכום היסודי אינו מספיק.

ברצוני להעיר הערה נוספת לגבי הביטוח למקרי פגיעות בעבודה. החוק קובע תשלום דמי פגיעה לתקופה שאינה עולה על 26 שבועות. ואני שואל: מה אחר-כך? האם יש לקבוע מיד שהנפגע הוא נכה? ייתכן והמשך הריפוי יבריא ולא יגיע לידי נכות. לדעתי יש להאריך את דמי הפגיעה לפחות עד תשעה חדשים.

ומכאן — לדברים שאינם בחוק.

אני מצטרף לכל אלה הטוענים נגד הכללת הביטוח הרפואי בגדר החוק. אני יודע שלא קל, לא למדינה ולא לממשלה, להביא גם את הדבר הזה. אולם יש להתחשב בעובדה, שקיימות מסורות מסוימות ושקיימת מעין כפילות בין שני מוסדות חשובים — השירות הרפואי

קא בענפנים הנמצאים בסוף הרשימה שהבאתי, ואצלנו הרי העניינים הדחופים ביותר הם באמת אלה המסומנים בתחילת הרשימה של משרד-העבודה הבינלאומי.

אשר לעצם החוק, אני קובע וגם מודה שהחוק המר צע, בסעיף ביטוח לעת זיקנה, למשל, הוא מתקדם יותר אפילו מזה שברוסיה הסובייטית. שם גיל הויקנה המוכה בפנסיה לגבי גברים הוא 60 שנה בתנאי של עשרים וחמש שנות ותק בעבודה, ולגבי נשים בגיל הוא 55 שנים בתנאי של עשרים שנות עבודה. רק העובדים מתחת לפני האדמה זכאים לפנסיה בגיל 50, בתנאי של עשרים שנות עבודה ומתוכן עשר שנים במעמקי האדמה. אצלנו הזכות לפנסיה בויקנה הוא אחרי ביטוח של חמש שנים. לא צדק חבר-הכנסת הראל בדרשו להפחית את התקופה לשנה אחת בלבד. סבורני שלא נמצא מדינה אשר הזכות לפנסיה תהא מותנית שם בפחות מחמש שנות עבודה.

בחוק יש עוד תיקון חשוב מאד, והוא : שמן הביטוח ומתשלום הפנסיה נהנים גם בני משפחתו של הנפגע, ולא רק הוא עצמו.

גם פה לא צדק חבר-הכנסת הראל בהתנגדותו לשיטת הצבירה, לדבריו, המוצעת בחוק. החוק הזה זקוק קיבל את השטה ה"תקציבית" ולא את שיטת הצבירה, וזה נכון. כי כל האוכלוסיה חייבת לדאוג ולהחזיק את מספר הזקנים הנופל למעמסה עליה. כפי שתארה שרת-העבודה, אמנם באים עם העליה שלנו גם זקנים רבים, ובכל זאת לא עברנו עדיין את 6% מכלל האוכלוסיה.

יפה עשתה שרת-העבודה שהקדישה כמה מלים של הערכה למר קנב אשר עמל וטרח בשטח זה שנים רבות. מותר גם לי לומר, אם מפני כך לא יבולע חלילה לפופולאריות שלו בתוך מפא"י, שרבים רבים, אשר למדו את השאלות האלה בארץ, ביניהם ודאי גם שרים, חברי-כנסת ואנשים העוסקים בעניני עבודה, למדו זאת ממנו ועליידי עבודתו. אבל נדמה לי, שלא די להקדיש כמה מלים של שבח למי שעובד וטרח, ביחד עם ועדה בינמשרדית, ומציע הצעות חשובות לחוק הביטוח הלאומי, ולא לקבל את הצעתו. לא מצאתי שום הצעה של מר קנב שנתקבלה עליידי שרת-העבודה, לא רק בשטח של קביעת השלבים של הביטוח שהוא קבע, אלא אף לא באותם ענפי הביטוח המוצעים בחוק.

למשל, שאלת התשלום לזקנים. החוק קובע שמי שיש לו הכנסה מן 50 או 70 לירות בימי הויקנה, איננו זכאי לקבל פנסיה. והרי זה בניגוד למסקנותיו של מר קנב, בשם הוועדה הבינמשרדית, בשאלת הויקנה גופה.

בעמוד 200 של ספרו כותב מר קנב : "מצד שני נתונה לכל אחד ששילם את דמי-הביטוח הזכות לקבל את הפנסיה מבלי להתחשב במצבו הכלכלי. עקרון הביטוח אינו מרשה לדרוש את דמי הביטוח מכולם ולתת את ההקצבה רק לאלה הזקוקים לה". והוא צודק. כי באמת לא ייתכן הדבר, אם במשך שנים משלמת כל האוכלוסיה את דמי-הביטוח ואם יש אדם אשר חסך לו על מנת שתהיה לו בזיקנתו הכנסה מינימאלית — ישללו ממנו את הזכות לקבל הפנסיה ? אינני יודע אם זהו הנוהג באיזו ארץ מן הארצות ששם קיים ביטוח זיקנה. יתר על כן, בארצות אחרות מעורדים ביחוד לחסכון כזה. ואילו כאן נוצר מצב טפשי, שאם אדם משתדל לחסוך במשך שנים רבות כדי שתהיה לו איזו הכנסה לעת זיקנה ולא יהיה תלוי רק ב"קצבה" עונשים אותו על כך.

אני מבין שמצב המדינה אינו מרשה כעת חוק בר טוח מקיף וכולל. אם כך, כאשר שרת-העבודה מביאה חוק ביטוח לאומי בהתחשב במצב המדינה, היא צריכה לדעת מה דחוף ביותר בשטח הסוציאלי במדינה, ואז יהא בזה מן ההגיון, ששרת-העבודה תבוא ותאמר : אני מצטרפת מאד, שלרגל מצב המדינה אינני יכולה להביא כעת חוק ביטוח כולל וטוב יותר, ואני משתדלת לפתור את הבעיות הדחופות. ברם, דוקא הענפים האלה, ששרת-העבודה כוללת בחוק המוצע אינם מן הדחופים ביותר. חוק הויקנה גם לפי ההצעה הזאת, אינו פותר מן היום למחר שום דבר. בחוק תאונות עבודה יש השלמות ותיקונים חשובים לעומת החוק הקיים. שעוד אצמוד עליהם. אך בשטח זה לא היה חלל ריק, לא נמצאנו במצב של חוסר חוק כזה. אני מכיר מדינות, שאף בזמן שלא היה שם חוק ביטוח לאומי כולל, הקדימו באמת את החוק לנפגעי עבודה ולא חיכו עד שיהיה חוק ביטוח כולל.

ואילו הביאו שלושה ענפי ביטוח דחופים וענף אחד רביעי המשלים את מה שחסר בחוק הקודם, היה גם בזה משום הגיון.

לצערי הרב, חסרים בחוק כל הענפים הדחופים ביותר בשטח הביטוח הסוציאלי שהאוכלוסיה כולה מחכה להם. החוק המוצע הוא גם פגום מבחינת הופעתו כלפי חוץ. אני מבין שמדינה צעירה רוצה להוכיח גם כלפי חוץ שהיא משכללת את הביטוח הסוציאלי במדינה, ביחוד מדינה שבראשה עומדים נציגי פועלים, אולם, עלי לציין שגם מבחינת הרושם כלפי חוץ אין בחוק המוצע טעם והגיון. אני קורא למשל בביוולטין של משרד-העבודה הבינלאומי על המושב שדן במטרות וברמת המינימום של הביטוח הסוציאלי במדינות השונות. ונציגי העובדים שהשתתפו באותו מושב דרשו לכלול את כל ענפי הביטוח הסוציאלי במכשיר אחד כולל ולאפשר שתי רמות : רמה של בטחון מינימום ורמה מתקדמת, לארצות מפותחות ולא-רצות. התנגדו לכך נותני-העבודה ובמאה עשרים ושבעה נגד עשרים ושלושה קולות הוחלט להביא את הענין להחלטה סופית במושב ועידת העבודה הבינלאומית של שנת 1952.

ומה הן המסקנות ? המסקנות הן, שיש צורך לקבוע אמנה בעלת מגמה כללית לאחד את כל ענפי הביטוח הסוציאלי בשיטה כוללת אחידה, אשר תאפשר למדינות החברות להנהיג בארצן את ענפי הביטוח השונים ענף אחרי ענף (וזהו הסדר המוצע במשרד-העבודה הבינלאומי) :

(א) שירותי בריאות ועזרה רפואית ; (ב) הענקות מחלה ; (ג) הענקות אבטלה ; (ד) תגמולי זיקנה ; (ה) עזרה רפואית לשיקום נכים. ואחרי כן באים הסעיפים : תגמול פנסיה לנפגעי עבודה, הענקות משפחתיות, הענקות אמנות ולידה והענקות לנכות ואלמנות.

אני יודע שגם במושב ההוא ניתנה האפשרות למדינות מפגרות לבחור בענפים שהם דחופים בשבילן יותר. אולם מסקנות הוועדה קובעות בבירור : מדינה חברה במשרד-העבודה הבינלאומי תוכל להיות שותף לאמנה בתנאי שתנהיג בארצה לפחות שלושה מתוך תשעת הענפים הנ"ל. הם אומרים גם מה הם הענפים הללו : שירות בריאות, תשלום דמי מחלה, תשלום דמי אבטלה, תגמול לעת זיקנה ועזרה רפואית לשיקום נכים.

ובכן, אפילו מבחינת הרושם כלפי חוץ לא עשתה מדינתנו מה שראוי היה להיעשות. ממשלתנו בחרה דו-

8379 מיטות בבתי־חולים, זאת אומרת שמספר המיטות גדל פי שלושה.

יצחק בן־אהרן (מפ"ם):
יש הבדל בין האשפוז ובין מספר המיטות.

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אינני מבין איזה הבדל קיים בין האשפוז ובין מספר המיטות. על כל פנים, קראתי אפילו בדברי בא"כוח משרד־האוצר אשר בוועדה הבינמשרדית הסתייג מן הדין־החשבון וטען שהדבר קשה מאד למדינה, אפילו הוא, בהסתייגותו על־יסוד המעמסה הפינאנסית של המדינה, ממליץ לבצע בשלב הראשון ביטוח סוציאלי בארבעה ענפים: תאונות עבודה, בריאות, אמהות ונכות; אפילו בא"כוח משרד־האוצר הבין שצריכים היו להתחיל בזה, אבל אנו התחלנו בענפים אחרים והם אינם הענפים שהמדינה זקוקה להם ביותר ברגע זה.

הערה נוספת. רוצה אני להעיר בשאלת הסמכת מוסדות רפואיים לצרכי החוק לנפגעי עבודה. בחוק יש עמוד שלם הנוגע להסמכת מוסדות לשירות רפואי, ויש לנו נסיון מסוים ביחס לשרת־העבודה בשאלת ההסמכה. אני חייב לומר מעל במה זו לשרת־העבודה, שבמידה שהיא מייצגת את ממשלת ישראל, הרי בשאלת הסמכת מוסדות רפואיים הצטרך להביא בחשבון את העובדה שאין קיימת במדינה קופת־חולים אחת בלבד. הבאת החוק בצורה זו יוצר את הרושם שאין נוגעים באותו שטח — שטח הבריאות שבו יש בטחון מונופולי מסוים להסתדרות הכללית.

קודם יצרו מצב מונופוליסטי כזה בשטחים אחרים, והואיל וגם בשטח נפגעי העבודה יש שאלה של הסמכה, הרי קיימת הסכנה, ששרת־העבודה תרצה להסמך רק את קופת־החולים של ההסתדרות הכללית, ותדרה להכריח חלקים גדולים של האוכלוסיה להיות מבוטחים בקופת־החולים של ההסתדרות הכללית. אני תובע אפוא כבר כעת משרת־העבודה שלא ללכת בדרך זו. סבורני שזהו גם אחת מן הסיבות לתזכיר שקיבלנו מחברות־ביטוח פרטיות, וביניהן אני מוצא גם את חברת־הביטוח של ההסתדרות. הן נלחמו על המינופול שלהן בשטח הביטוח, כמו שההסתדרות הכללית נלחמת על המונופול שלה בשטח הבריאות.

ראובן שרי (מפא"י):
אולי תאמר שהם צודקים ?

אליעזר שוסטק (תנועת החרות):

אינני מעריך עכשיו את התזכיר לגופו. ציינתי רק שבין חברות־הביטוח נמצאת גם חברת־הביטוח של ההסתדרות, אין אני בא להגן כאן על העסק שלהן, אם אפשר לומר כך, אבל היו נסיגות כאלה של התנגדות מצד חברות־הביטוח גם במדינות אחרות. אם מסרבים כל־כך לכלול גם את ענף הבריאות ולהקים מוסד בריאות אשר יהיה במסגרתו של מוסד הביטוח של הממשלה, נוצר מצב ברור שבמקום שהדבר נוגע למוסד של ההסתדרות הכללית, הרי מפלגת השלטון במדינה היא תמיד נגד מסירת הסמכות למדינה. שרת־העבודה עושה תמיד פשרה. היא מציעה הקמת מוסד ממשלתי אבל מוסרת את הסמכות הזאת למוסד של ההסתדרות הכללית.

רצוני לומר מעל במה זו, שבהסכמת המוסדות בתנאים שנקבעו בהצעת החוק, חייבת שרת־העבודה להביא

הוא הדין לחוק האמהות. אני קובע שגם כאן יש תיקונים חשובים מאד המגדילים את סכומי התשלום בימי הלידה והמאריכים את התקופה משמונה לשנים־עשר שבועות, אך גם חוק זה הוא מקוטע. מהי העזרה במתן דמי לידה לאם המבוטחת אם אין דואגים גם לאשפוז חינוך ללידה בשביל אותה האם, אם אין דואגים לעזרה רפואית בלידה מסובכת, להבראה אחרי הלידה, לעזרה בבית אחרי הלידה, למעון בשביל תינוק כדי לאפשר לאם לחזור לעבודה? לא אדבר על כך, שהחוק כולל בדמי־מחלה רק את האמהות המבוטחות. חוק האמהות המוצע איננו מכוון לכך; חוק אמהות במדינה חייב להבטיח או להבליט דאגה ועידוד לאמהות. לצערי, החוק המוצע איננו נותן לאמהות את ההרגשה הזאת. סוף סוף אין זו הצעה מטעם הסתדרות העובדים הכללית, אלא הצעת חוק של המדינה, וכי הצעת חוק של המדינה היא צריכה לכלול את כל האמהות.

הוא הדבר בשאלת השי לנולד. יש בחוק פיסקה, אשר כדאי שחברת־הכנסת יקדישו לה תשומת־לב: "שי הנולד יינתן בעד כל ילד שמלאו לו 7 ימים, אם הוגשה בקשה על כך תוך חודש מיום הלידה". יימצאו אלפי אנשים אשר יתביישו אפילו להגיש בקשה לקיצבה בסך של עשרים לירות. ראיתי עיריות, אשר ברצותן לתת הענקת לידה, שלחו אותה לבתי האנשים, לפי רשימות שהומצאו להם מבתי־החולים. על כל פנים, פיסקה זו אינה צריכה להופיע בחוק. שנית, החוק מאפשר מתן עשרים לירות או שי בשוה כסף. אני מציע שייקבע, שהשי יינתן בצורת ציוד הנחוץ לנולד. אפשר להגדיר זאת בגבולות סכום כספי, אך בחוק צריך להיות כתוב במפורש מה יינתן. אפשר לקבוע שהשי יינתן בצורת גלת־תינוק, למשל, אשר אפשר יהיה בודאי להשיגה בסכום של 20 לירות, אם מר דב יוסף, כמובן, כשר־המסחר־התעשייה, ייצור מצב כזה בתעשייה ומסחר.

בנוגע לחוק נפגעי־העבודה, יש גם כן התקדמות חשובה מאד בנוגע לתשלום המורג בהתאם לשכר־העבודה לעומת תשלום אחיד. כבר העיר חברת־הכנסת קלמר על קביעת 26 השבועות לתשלום ואני יודע שמבטיחים בחוק שלאחר תקופה זו יקבל הנפגע דמי־נכות. לדעתי, יש להכניס כאן תיקון ולקבוע שאין הזמן קנה־המידה העיקרי אלא חוות־דעתו של הרופא. אם הרופא יקבע את הכשרתו של האיש לעבודה תוך תקופה מאוחרת יותר, עליו לקבל כל אותו הזמן את דמי הפגיעה בעבודה; רק אם הרופא יקבע שאין תקנה להבראה מוחלטת והאדם יישאר נכה, רק אז אפשר יהיה לכלול אותו בקטגוריה זו של מקבל דמי־נכות במקום דמי פגיעה בעבודה.

אמרתי שלא קיבלו כמעט שום הצעה מהצעותיו של מר קנב. מר קנב לא התעלם בדין־החשבון שלו ממצב המדינה. אמנם הוכיח שגם מדינה כאנגליה קיבלה את החוק דווקא בזמן הקשה ביותר בשבילה מבחינה כלכלית. אולם, עם כל רצונו שלא להכביד על המדינה, הוא קובע בשטח ביטוח בריאות כלהלן: "אם אין למדינה אפשרות לקבל ביטוח בריאות כולל, האשפוז חייב להיות אחד היסודות הראשונים שבביטוח הלאומי". הדבר לא נתקבל, אם כי לדעתי זהו הדבר הדחוף ביותר כיום במדינתנו. עם קום המדינה היה, כמובן, מצב המיטות בבתי־החולים קשה מאד. היו 3315 מיטות. אולם, כיום אפשר לראות בדינים וחשבוניות על האשפוז שבשנת 1951 הגענו למספר של

רשאי שרהעבודה. לפי סעיף 90, להכניס שינויים, כלומר, גם לצמצמו עוד יותר.

אפילו בארצות קאפיטאליסטיות אחרות, מימון ענפי ביטוח שונים הוא על-חשבון המדינה. באנגליה, למשל, שירות הבריאות הוא כולו על-חשבון המדינה; בשבדיה הביטוח מפני אבטלה הוא כולו על-חשבון המדינה; בבריט המועצות ובכל ארצות הדמוקראטיה העממית, כל הביטוח הלאומי הוא על-חשבון המדינה. בכל הארצות הסוציאליסטיות משוחררים המבוטחים עצמם מכל תשלום.

הסיעה הקומוניסטית מציעה שהביטוח הלאומי במדינת ישראל יהיה על-חשבון המעביד, המדינה והרשויות המקומיות. אנו חולקים על דעתם של נציגי הקואליציה הטוענים שאין אפשרות למדינה להבטיח כבר עכשיו ביטוח מלא על-חשבון המדינה, לשם מימון הוצאות הביטוח על-ידי המדינה מציעה הסיעה קומוניסטית להקציב תקציב ממשלתי מיוחד לביטוח לאומי על-ידי הקטנת תקציבי הבטחון והמשטרה המיועדים בחלקם הגדול למטרות תמיכה בתוקפנות.

מכביד מאד הוא הנשל שחייב לשאת בו העובד, כדי לזכות אפילו באותו הביטוח החלקי והמקוצץ שהחוק המוצע מעניק לו. המעביד משלם דמי-ביטוח בשיעור של 2.5% משכר-העבודה של העובד. המעביד רשאי לפי סעיף 39 (ב) לנכות משכרו של העובד 1.3% מן ההכנסה שלפיה משתלמים דמי-הביטוח. הואיל ואין מעביד שיתן מיץ הזדמנות כלשהי להוריד משכרו של העובד, אם החוק מעניק לו זכות כזאת, יוצא שהעובד נותן למעלה מ-50% מן ההכנסות לביטוח זיקנה ומזות המשתלמות בעדו.

אפילו בארצות קאפיטאליסטיות שונות משוחררים העובדים מתשלום כלשהו לביטוח זיקנה ומזות. בהולנד, למשל, אין העובדים משתתפים במימון ביטוח הזיקנה. הסיעה הקומוניסטית מציעה לשחרר את העובדים מכל תשלום לביטוח ולאסור על המעבידים לנכות מן העובדים סכומים כלשהם למטרות ביטוח.

חוק הביטוח הלאומי המוצע אינו כולל ענפי ביטוח חשובים והכרחיים. למשל, החוק המוצע אינו כולל ביטוח מפני אבטלה, ביטוח מפני מחלה, אישפוז לחולים, אישפוז לילדות, מניעת מחלות, רמי מחלה והבראה. אפילו בארצות קאפיטאליסטיות שונות כולל הביטוח הלאומי גם אותם ענפי הביטוח החסרים בחוק המוצע על-ידי הממשלה. למשל, הביטוח מפני אבטלה קיים בארצות-הברית, אנגליה, גרמניה, שבדיה, אוסטריה, אירלנד, שוויצריה וארצות אחרות. גם ביטוח מפני מחלה ישנו בארצות קאפיטאליסטיות רבות, כגון: בלגיה, בריטניה, אירלנד, ניו-זילנד, פרו ושוויצריה. בבריט-המועצות ובארצות הדמוקראטיה העממית כולל הביטוח את כל ענפי הביטוח.

זכותו של האזרח הסובייטי לביטוח סוציאלי היא זכות לקבל עזרה רפואית חינם, בית-הבראה על חשבון המדינה, פנסיה מלאה לנכים שאיבדו את כושר עבודתם, הענקות לפועלת בשעת הריון ולידה, הענקות לתינוקות הגדלות עם גידול מספר הילדים, הענקות חדשיות לילדים עד גיל 5, ביטוח של זיקנה ומזות, סנטוריום למבוטחים, מפעלי קייטנות לילדים ושירותי תרבות וספורט למבוגרים. במקום ביטוח מפני אבטלה, מובטחת בארצות הסוציאליזם והדמוקראטיה העממית הזכות לעבודה לכל

בחשבון את כל קופות-החולים במדינה אשר שירתו ציבור גדול במשך שנים אלה, בשירותים כה חיוניים ומועילים.

וכן בשאלת המנגנון והמועצה. שמענו בנאום הפתיחה של שרת-העבודה שגם כאן היא מציעה הצעת פשרה בין הדרך של מוסד מורכב מנציגי המבוטחים ובין הדרך של ריכוזיות ביד המנגנון הממשלתי. אני רוצה לקוות שפרשה זו תהיה פשרה הוגנת ותכלול את נציגי כל המבוטחים, גם את נציגיהם של המבוטחים בשאר קופות-החולים, שמחוץ לקופת-החולים של ההסתדרות הכללית.

אלו הן הערותי הכלליות להצעת החוק, ועוד אחזור לדון בפרטי הצעת החוק בוועדת-העבודה.

אסתר וילנסקה (מק"י):

כנסת נכבדה, ביטוח סוציאלי הוא אחד התנאים החשובים להעלאת רמת-החיים הממשית של העמלים והמוניעה. ביטוח סוציאלי מלא קיים רק בארצות הסוציאליזם. בארצות אלה קיים ביטוח של עזרה רפואית, אישפוז לחולים ולילדות, הבראה, נכות ונפגעי-עבודה, זיקנה ומזות, אמהות, מניעת מחלות, פיתוח בריאות העם ושירותי תרבות למבוטחים. חברי-הכנסת שוטסק מתנועת "החרות" טוען, שכאילו ישנם זקנים בבריט-המועצות שאין להם ביטוח, הוא מסתמך על כך שכדי לקבל ביטוח זיקנה דרוש וחק של עשרים-וחמש שנה לגברים ועשרים שנה לנשים. חברי-הכנסת שוטסק קירבה פוליטית למעמד שאינו עובד אלא מנצל עבודת הזולת, אולם בבריט-המועצות אין מעמד מנצל ואין אנשים בודדים המנצלים עבודת הזולת ואינם עובדים. הכל עובדים בבריט-המועצות וזאת ועל-כן הכל שם מבוטחים. בבריט-המועצות כל הזקנים מבוטחים. כל האזרחים הסובייטיים מבוטחים בכל ענפי הביטוח ההכרחיים בשבילם.

מעמדה-הפועלים בארצות הקאפיטאליסטיות רואה בהישגים אלה בבריט-המועצות ובארצות הדמוקראטיה העממית דוגמה ומופת, אשר לאורם ובעידודם מנהל הוא את מאבקו בארצות הריכוזיות. בארצות הקאפיטאליסטיות מנהל מעמדה-הפועלים מאבק קשה וממושך על כל דרישה סוציאלית בודדת. במידה שהמלחמה המעמדית בארצות אלה היתה יותר מאורגנת ויותר חזקה השיגו שם הפועלים הישגים יותר חשובים.

החוק המוצע בשטח הביטוח הלאומי בישראל בא לאחר מאבק קשה וממושך של מעמדה-הפועלים בארץ על דרישות סוציאליות שונות. חוק זה בצורתו הנוכחית עדיין אינו מבטיח ביטוח מלא ואינו מבטיח אותו לכלל העובדים. בחוק המוצע ישנם ליקויים רציניים ולפעמים אפילו נסיגה מהישגים שהשיגו פועלי ענפים שונים במאבקים.

קנה-המידה הראשון שלפיו יש להעריך את החוק המוצע, הוא: על חשבון מי יבוצע הביטוח? כלומר, האם הוא ממומן על-חשבון העובדים או על-חשבון המדינה והמעבידים? קנה-המידה השני שלפיו יש להעריך את חוק הביטוח הלאומי המוצע הוא: האם הביטוח מקיף את כל הענפים ההכרחיים?

החוק המוצע מטיל את נטל המימון של הביטוח בחלקו הניכר על המגזר-העובדים, ואילו השתתפות המדינה בביטוח היא זעומה ביותר. למשל, לפי סעיף 41, השתתפות הממשלה בדמי ביטוח זיקנה ומזות מסתכמת רק ב-10% בלבד מן ההכנסות, ואפילו לגבי סכום זה

ומהם עצמם נשללת הזכות לביטוח. תקופת האכשרה של 5 שנים בביטוח זיקנה ושנחיים בביטוח מות מוציאה מכלל ביטוח את העולים החדשים הזקוקים לביטוח זה בהגיעם לחופי הארץ. הסיעה הקומוניסטית מציעה לכלול בביטוח את כל הסוגים האלה, אשר ללא הצדקה אינם זוכים בביטוח לפי החוק המוצע.

החוק משאיר אפשרויות לעקוף אותו ולא לבצעו במקרים שונים. סעיף 48 קובע, שאם לא שולמו דמי הביטוח במועד התשלום והפיגור נמשך תקופה השווה לארכת הביטוח, לא תינתן גימלה גם בתום התקופה הא"מורה אם קרה מקרה המזכה לגימלה. מסעיף זה נובע שד כות הביטוח עלולה במקרים מסויימים להתבטל באשמתו של המעביד. סעיף 99 קובע, שלעובד מוסד הביטוח המוס"מך לכך יש זכות להחליט על דעת עצמו במקרים שונים, אם תינתן הגימלה ואילו גימלה, סעיפים כגון אלה משאיר רים פתח פתוח לפירושים שרירותיים השוללים את זכות הביטוח מאת המבוטח.

מעמד הפועלים השיג במלחמתו הישגים חשובים, שחוק הביטוח המוצע אינו משקף אותם ואינו נתן להם תוקף חוקי. ציבור הפועלים השיג במאבקו תשלום מס מקביל על-ידי המעביד בגובה של 3%. ציבור הפועלים השיג במאבקו דמי-מחלה עד 8 חודשים בגובה עד 80% משכרו. הפועלים השיגו בענפים שונים בעקבות מלחמתם המעמית והשתתפות המעבידים בהוצאות הבראה במוצא ב-50%, דוגמות אלה מראות, שבשטחים שונים השיג מעמד הפועלים בענפי משק שונים בכוחותיו הוא, בכוח ארגונו המקצועי ומלחמתו, הישגים גדולים יותר משמעניק לו החוק המוצע.

במקרים שונים יש בחוק הממשלתי המוצע נסיגה מסויימת בהשוואה להישגים הסוציאליים שהעובדים השיגו בחוקף מלחמתם המעמית. למשל, בענין קופת תגמולים. עד עתה מפריש המעביד 3% משכר-העבודה בתור קיצבת זיקנה. לפי החוק המוצע הוא חייב רק 1.2% למוסד הביטוח והחוק משחרר אותו מתשלום לקופת תגמולים בשיעור 1.5%. יוצא, שבעוד שקודם היה המעביד נאלץ לשלם למטרת של ביטוח זקנה ומוות 3%, הרי עכשיו הוא חייב לשלם לביטוח זה רק 2.7%.

בענין חופש הלידה כתשלום, מביא החוק המוצע הכבדה על העובדת השכירה לעומת המצב הנוכחי במקר מות-עבודה שונים. עד עתה קיבלה העובדת השכירה במקומות-עבודה שונים, ללא כל תשלום מצדה, 12 שבועות חופש לידה בשכר מלא על חשבון המעביד. אולם לפי החוק המוצע חייבת העובדת להשתתף בדמי ביטוח אמהות בגובה של 0.3% משכר-העבודה.

שר-העבודה ג. מאירסון:
איפה?

אסתר וילנסקה (מק"י):

במקומות-עבודה שונים, בתוקף הסכמים הסתדרר תיים. לפי החוק המוצע חייבת העובדת להשתתף בדמי ביטוח אמהות ב-0.3%, ורק אז זכאית היא לקבל 12 שבר עות חופש לידה בשכר מלא.

גם בענין ביטוח נפגעי-עבודה יש בחוק נסיגה, למשל, לגבי ההישגים של קרן הביטוח לפועלי הבנין. פועל המבוטח בקרן זו מקבל עתה לאחר פגיעה רצינית בעבודה 80% משכרו, המגיע לסכום של למעלה מ-3 לירות דמי

אורח להלכה ולמעשה, כיון שנעקרו בארצות אלו השרשים הכלכליים של המשבר הפריודי והאבטלה, המהווים מחלה כרונית של המשטר הקאפיטאליסטי.

העובדה שאין בחוק המוצע על-ידי הממשלה ביטוח מפני אבטלה, היא חמורה ביותר. כיודע עולה בשיטתיות מספרי דורשי-העבודה שאינם זוכים לעבודה מלאה, אפילו לפי הנתונים הרשמיים של לשכת-העבודה מגיע מספרם לשלוש רבבות. קרוב ל-100,000 שוכני מעברות ומחנות עולים נידונים בקביעות לאבטלה חלקית לפחות שבועיים בחודש. העובדה שהממשלה אינה רואה חובה להבטיח לא את המובטלים המלאים ולא את המובטלים החלקיים ואינה קובעת שום תעריף מוגדר להגשמת הביטוח מפני אבטלה, אינה מקרית. מגמת הממשלה הנוכחית היא לאפ" שר להשתמש במובטלים בתור רזרבה הלוחצת בכיוון הורדת השכר.

הממשלה אינה לוחמת נגד האבטלה, גם מפני שהיא מתכוונת בזאת לסייע לגייס מבין המובטלים מועמדים להרפתקות תוקפניות זרות, שאותן מתכננת המפקדה האמריקנית במזרח התיכון ובחלקים נוספים של העולם. העובדה שהממשלה לא ענתה בשלילה מוחלטת לחביעת שליטי ארצות-הברית, לגייס חיילים ישראליים לעזרת התוקפים האמריקניים בקוריאה, היא אחד הרמזים לכך, שכוונות כאלה ישנן לממשלה. ברור שאפילו אנשים מחוסרי-הכרה לא יסכימו ללכת להרפתקות מלחמתיות, אם פרנסתם תהיה מובטחת. אולם מחוסרי-העבודה ומחוסרי-פרנסה עלולים מתוך יאוש לשמש בתור „מתנדבים" לבשר תוחמים למטרות תוקפניות זרות.

אנו רואים בביטוח מפני אבטלה הן עזרה חשובה והכרחית לרבבות אזרחים רעבים ומיואשים והן גורם חשוב, הנועד למנוע גיוס אזרחי ישראל למטרות מלחמה זרות.

הסיעה הקומוניסטית מציעה לכלול בביטוח הלאומי את ענפי הביטוח ההכרחיים האלו: ביטוח אבטלה, ביטוח מחלה, אישפוז, אישפוז לילדות, ימי מחלה, חופשת מות, לה, מניעת מחלות ופיתוח בריאות העם.

ליקוי חשוב בחוק המוצע הוא — הוצאת סוגים רבים של עובדים מכלל הביטוח. הרי דוגמות אחדות: החוק איננו דואג לתושבים, שבזמן פרסום החוק מלאו להם 60 שנה לגברים ו-55 שנה לנשים, החוק איננו דואג לכל אלה שהם למעלה מגיל זה ביום פרסום החוק. החוק אינו מבטיח את העובדים שלא עברו 5 שנות ביטוח, שבהן שולמו דמי-ביטוח בעד 40 חודש. דבר זה פוגע בעיקר בפועלים קשישים. החוק אינו מבטיח נשים נשואות העובדות במשק ביתן. החוק אינו מבטיח עובדים במקרה של מחלה מקצועית, אם מחלה זו החלה לפני הכנסת החוק לתקפה. דבר זה מוציא מכלל ביטוח פועלים ותיקים, שחלו לאחר שנות-עבודה מרובות. החוק אינו מבטיח ביטוח נפגעי-עבודה לפועלות שכירות, העובדות באופן זמני במשק בית ונכספול בילדים. סעיף 16 מוציא מכלל המבוטחים ביטוח לנפגעי-עבודה את העובדים הארעיים. המועסקים שלא לצורך עסקי או משלחיו של המעביד.

נכים, שדרגת נכותם היא פחותה מ-5%, אינם זוכים לפי חוק זה לתשלום. נשים שהיו מבוטחות פחות משנה לפני הלידה, אינן זוכות לפי חוק זה לדמי-לידה. החוק אינו מבטיח ריפוי לנפגעי-עבודה לאחר שיעברו 26 שבועות מזמן התאונה. ממשפחות של אסירים פוליטיים

(7) — יש להוריד את הגיל המוכה לקצבת ויקנה 65 לגבר, ו-60 לאשה, ל-60 לגבר ו-55 לאשה, בהתחשב בתנאי האקלים הקשים שבארצנו.

(8) — גובה קצבת הזיקנה צריך להבטיח קיום ואינו יכול להצטמצם לסכום האפסי המוצע עלידי הממשלה שהוא 4 לירות יסוד, 5 לירות תוספת משפחה ותוספת יוקר. קצבת הזיקנה צריכה להיות בגובה של 90% מן המשכורת היסודית הממוצעת של עובד מדינה, בתוך ספת יוקר ותוספת משפחתית.

(9) — אנו מציעים תשלום של 100% מהשכר לנפ"עם בתאונות עבודה, בדרך לעבודה ומהעבודה.

(10) — אנו מציעים תשלום של 100% מהשכר לגובה שדרגת נכותו הגיע ל-100%.

(11) — אנו דורשים חוקף חוקי לחובת המעביד לשלם מס מקביל בעד דמי-מחלה.

(12) — אנו דורשים הנהלה נבחרת של המוסדות המבצעים את הביטוח, המורכבת מנציגי כל הסתדרויות הפועלים בהתאם לכוחם בקרב מעמדה הפועלים.

אידוב כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

הקשבתי לדברי חברי הכנסת ד"ר הראל, והבחנתי בהם מנמה של "תפסת מרובה". נדמה לי שזיקתה של סיעתו לבעיות משקיות, זיקה שאפילו מפרוזה לפעמים, צריכה היתה לחייב אותו לציין לשבת אמת מידת ההזדהות הפינאנסית והמשקית שהצעת חוק זו מציינת בה. הדוגמה של חוק חינוך חובה וחינם תוכיח, שאין הדבר כפי שחשבנו בעבר, ושבחקרפה של אינפלציה, שאין אנו יכולים לראות עדיין קיצה, ישנה חשיבות לא רק לתועלת הצדדית שציגה שררה העבודה (אנב), אני נוהג לומר "שרה העבודה", אסכי אין לי עדיין חסידים לענין זה), ש"בספיגת כסף" מן השוק, אלא יש גם לשקול, באיזו מידה מותר למדינה בחקופה כזו להעמיס על עצמה חובות, אך אינם מתאימים לשעה זו. בשעת תמכנו בחוק חינוך חובה, שכין שהוא נראה לנו הישג חברתי, אך מתוך ראייה אחרת, יכולים אנו לומר עכשיו, שזה היה "תפסת מרובה". לכן טוב שהממשלה מביאה לנו עכשיו הצעת חוק שיש בה הרבה שיקול, הרבה זהירות והרבה — הייתי אומר — ריאליזם סוציאלי. אין צורך לומר, שאני מחייב גם את תורת השלבים, שבאה לידי ביטוי בהצעת חוק זו, אם כי לא הייתי נכנס להרפתקה לקבוע מיד מה הם השלבים, ומתי יבואו — לא לגבי הלאמת הבריאות, ולא לגבי מתן אישפוז כללי לכל האוכלוסיה. התחלה זהירה זאת מבשרת גישה נכונה, ואני מקווה שהיא תצטיין בזה גם בעתיד.

אך יש לי כמה השגות חשובות. קודם כל הייתי רוצה להשיג על כך, שמתוך קשיים שראים לי כרגע פוליטיים בלבד — ייתכן שאני טועה — לא נעשה עד עכשיו דבר כדי לאחד את קופות-החולים הקיימות, במסגרת מאוחדת, בפיקוח ממשלתי, לשם יתרון תיאום וייתרון יעילות, ובלי שהמדינה תעמיס על עצמה ברגע זה אלא במעט מאד את עול החזקתן. עובדה מובנת היא, שהממשלה אינה מביאה לנו ביטוח בריאות ואף לא ביטוח אישפוז, ואני מצוין זאת ברגע זה — מתוך ראיית הרקע הכספי והכלכלי של המדינה — לשבח. אך יש להתחיל כבר מעכשיו באיגוד קופות-החולים.

מחלה ליום לפועלים מקצועיים. לפי הצעת-החוק הממשלית, תיה, יקבל המבוטח לכל היותר 2.5 לירות ליום. מצב דומה קיים לגבי סוגים שונים של פועלי התעשייה. יש בנקודה זו נסיגה מן ההישגים שהגיעו אליהם חברי הסתדרות רבים.

בסיכום, חלקים שונים בחוק הביטוח המוצע מברוסיים על הישגים שהושגו בעבר עלידי מעמד הפועלים. דוגמה לכך הן קרנות-ביטוח שונות של פועלים שנכללו בהסכמי עבודה. אך הפועלים המאורגנים — ואלה הם רוב הפועלים — יהיו מעתה והלאה חייבים בתשלום כפול, הן לביטוח הלאומי והן לקופת-חולים בצורת מס אחיד גבוה.

החוק משאיר אפשרויות שונות לא לבצע אותו, עד כי העובד יהיה חייב להבטיח לו עורכדין מומחים כדי ליעץ לו כיצד להתגבר על אפשרויות מרמה מצד המעבידים, או על אפשרויות אי-ביצוע החוק עלידי הממונים על ביצועו.

העובדה שחוק הביטוח המוצע אינו מכיל ביטוח מפני מחלה, יוצרת כפילות במסים וכפילות במוסדות, בעוד שהשירות העיקרי יינתן להבא לעובדים עלידי קופת-חולים, הממוגנת עד עתה בעיקרה עלידי העובדים עצמם.

הסיעה הקומוניסטית דורשת השתתפות הממשלה ב-50% של הוצאות קופת-חולים. דבר זה יפחית את העול המוטל על הפועלים ויסייע להרחבת שירות ציבורי חשוב זה.

לפי הצעת הממשלה, הכוח המבצע של הביטוח צריך להיות מורכב מפקידים-ממשלה ממונים. הסיעה הקומוניסטית מציעה, שהכוח המבצע יהיו מוסדות פועלים נבחרים. במקום הצעת הממשלה למנות מוסדות ביטוח, אנו מציעים להקים מועצה נבחרת מנציגי הסתדרויות הפועלים. הסיעה הקומוניסטית מציעה שהביטוח הלאומי ינוהל עלידי מועצה נבחרת המורכבת מנציגים נבחרים של הסתדרות העובדים הכללית, קונגרס הפועלים הערבים ויתר ארגוני הפועלים, בהתאם לכוחו של כל ארגון בקרב מעמדה הפועלים.

ההצעות העיקריות של הסיעה הקומוניסטית בענין חוק הביטוח הלאומי הן כדלקמן:

(1) — הביטוח צריך להיות על חשבון המדינה, המעבידים והרשויות המקומיות.

(2) — הממשלה צריכה להקציב תקציב מיוחד לצרכי הביטוח הלאומי, לא על חשבון מסים חדשים על ההמורים, כי אם על חשבון תקציב המלחמה והמשטרה.

(3) — חוק הביטוח צריך לכלול גם ביטוח מפני אבטלה, מחלה, אישפוז לחולים ולילדות, דמי מחלה, חופשת מחלה ומגיעת מחלות.

(4) — חוק הביטוח צריך לשחרר את העובד מכל תשלום לביטוח ולסור לנכות מהעובדים כל תשלום חובה לצרכי ביטוח.

(5) — חוק הביטוח צריך לכלול עונש מפורש ותמור בעד אי-התשלום של דמי-ביטוח עלידי המעבידים, כדי שלא יהיה כדאי להם לעקוף את החוק.

(6) — חוק הביטוח צריך לכלול גם אותם האזרחים הזכאים לקצבה ביום סרטום החוק וכן זקנים שיגיעו ארצה בגיל המוכה לקצבה.

כל איש מבין, שגבר אינו מעוניין בביטוח האימהות שלו עצמו, אף-על-פי-כן נאמר בחוק, שרק „עובדת ועובדת עצמאית“ מבטוחות — ואילו לאמיתו של דבר הכל חייבים בתשלום, אלא שמחובתנו לזכור, שבה הכל לא פתרנו אלא חלק קטן של בעיה חשובה זו. בתנאי יוקר האשפוז ליולדות — כבר משלמים כפי ששמעתם, סכומים בשלוש ספרות ולא בשתים — השאלה היא: מה יש לעשות עכשיו למען אשפוז זול יותר, אם עדיין אי-אפשר לתת אשפוז חינוך לכל יולדת, או איך להגביל את מחירי האשפוז באיזה אופן שהוא; אולי בעזרת הרשויות המקומיות. הבעיה היא: יוקר הלידה, אל-נא נשכח, שבציית יוקר הלידה שכיחה וקשה יותר דווקא אצל אותן הנשים, שאינן מבטוחות בעצמן. האשה העובדת והעובדת העצמאית אינה נמנית דווקא על סוג המרבות ללדת. לעומת זה יש להניח, שלגבי עקרות הבית שאינן עובדות עצמאיות, שאלת יוקר הלידה קשה פי כמה, ובעיקר מבחינת האשפוז ומבחינת העזרה הדרושה לבית.

ואשר להרכב המוסד — הדרך שמציעה הממשלה ללכת בה נראית לי ברגע זה נכונה. עלינו להמשיך בהנהלתו ובקביעת הפראקטיקה היום יומית של הביטוח — מלבד הבעיות שעל המחוקק לפתור — ייצוג מתאים לציבור המבוטחים הכללי, לארגוני העובדים והמעבידים, לציבור החקלאים, לארגונים כלכליים המעוניינים במהלך התקין של המשק, אני מקווה, ששרת העבודה לא תכזיב בביצוע את צדקת העיקרון.

בהצעה המונחת לפנינו טרם באה על פתרונה בעיה חמורה, שהיא מעין מכת מדינה אצלנו: הנכות, ובעיקר זו שבאה כתוצאה של תאונות דרכים. הצעת החוק מבטיחה קיום-מה אלא שהיו תלויים במי שהתאונה קיפתה את חייו, אך מי שהתאונה לא קיפתה אלא את כושר העבודה שלו, — אם לא דאג לביטוח בדרך פרטית, הרי הוא גידול למצוקה איומה. עד שנוכח להכללת הנכות במסגרת של ביטוח סוציאלי נראה לי, שמחובת הממשלה למצוא דרכי-חובה אחרות, נוספות על הקיימות, להרחבת בטחון הפרט מפני פגעי התנועה המתרחבים והולכים.

בקשר לחלוקת נטל המס בין עובדים ומעבידים, לא שמענו בהרצאת הפתיחה של שרת-העבודה שום נימוק לטובת הפרינציפ של חלוקה בלתי שווה של נטל מסי הביטוח בין עובדים ובין גותני עבודה, איני שולל, שיכול פעם להיות בפרינציפ מצב כלכלי וסוציאלי, המחייב חלוקה בלתי שווה ואפילו בהפרש חריף עוד יותר בין העובדים ובין גותני העבודה. השאלה שאני שואל אותה היא: אם במצב של היום יש כדי להצדיק נטל נוסף — לא על גותן העבודה, כי אין הוא משקנו מלואו — על הוצאות-הייצור הכלליות של משקנו הלאומי, הרושם שנוצר כאן הוא, שהחלוקה היא כביכול בין המעביד ובין הפועל, ולטובתו של הפועל, רושם זה הוא מוטעה. החלוקה היא בין המשק ובין הפועל, וברגע זה של אינפלציה, הייתי גורס איפוא חלוקה שווה, להבא נראה.

במסגרת הזמן שנשאר לרשותי, ברצוני לעמוד עוד על כמה דברים קטנים יותר.

במבוא, בהגדרת „עובד“ נאמר: אה, נכד, אבא, אמא — ורק לא אשה. מדוע? אם לא להכלילה במושג זה לגבי פנסיה של זיקנה, כיוון שהיא תלויה במבוטח העיקרי, הרי מדוע לא להכלילה בביטוח אימהות? מדוע לא תופיע האשה, העובדת עם בעלה, כגורם הנתנה מן

הביטוח המוצע לנו ברגע זה מקיף באופן צנוע ביטוח זיקנה, מוות ופגעי עבודה. וישנם כמה עקרונות, שכראי לעמוד עליהם.

לפי דעתי, יש לחייב בהחלט בשלב זה תגמולי זיקנה אחדים ומשפחתיים. אינני משתמש ברגע זה במונח „קצבות“, כי אני מקווה לשכנע את הוועדה לא להשתמש, מטעמים פסיכולוגיים, במונח קצבה, אלא „תגמולין“ שכבר נקבע בכנסת בקשר עם חוק אחר, ושנראה לי יפה וראוי לשימוש. קיימות במדינה קופות תגמולין וקופות-פנסיה. הן צרכו הון ניכר, ובידיהן להבטיח בעתיד תוספת ראויה לשמה לגיל המזדקנים הראשון והשני בדורנו. אך אני מחייב רגולציה תחרי קתית של מוסד קופות-התגמולין, האחדת העקרונות והשיטות ככל האפשר, הבטחת תקנון מסויד ומשוכלל והביטוח דרכי השקעה להון קופות-התגמולין, כדי להבטיח את מלוא הערך הריאלי של החסכון הזה, שצריך להיות תוספת בטחון על מה שיבטיח מוסד הביטוח החדש.

אם כן, בשלב זה אל נקבע דירוג חריף, דיפנציאציה מעמדית של דמי-הביטוח ושל תגמולי הפנסיה. אין זה מן הנמנע, שבשלב מאוחר יותר יתברר שיש צורך, אולי בסידור מודרג, בקשר בין הכנסותיו של האדם ובין תגמול ליו; ברגע זה נראה, שיש ללכת בדרך של אחדות ומש-פחתות.

ענין אחר הוא — הקטנת הפנסיה בגלי הכנסות אחרות שהיו לו לאדם ביקנתו. הוראה זו בחוק, האר מרת שיש להקטין את תגמולי הזיקנה בסכום יחסי לסכום ההכנסה העודפת של אדם, אינה נראית לי, (נדמה לי, שבחוק נאמר, שהקטנה זו חיצושה החל מהכנסה של 50—75 ל"י). לפי דעתי יש בכך סטייה מעקרון השוויון והאחידות, ויש להימנע מכך. לגבי חלק מסויים של האוכלוסיה הופכת הוראה כזאת בחוק את כל ענין הביטוח למפוקפק; ואין צורך ליצור רושם כזה בחלקים, ואפילו לא בחלקים לא רחבים כל כך של האוכלוסיה. אני מפקפק בכלל אם כדאי לו למוסד להיכנס בדקדוק עניות עם כל מבוטח לגבי הכנסתו מכל מיני מקורות אחרים בשעת זיקנה, כשהוא פורש מעבודתו. כן חושבני, שיש לעודד את קופות-התגמולין וקופות הפנסיה החופשיות, כגורם לחסכון וביטוח נוסף ולכן אין להגביל, כמוצע בהצעת החוק.

הירבו לבקר כאן את רמת תגמולי הזיקנה. בדרך כלל אני מקבל את ההצעה לגבי התלויים במבוטח וכן את ההצעה לגבי תוספות היוקר, גם אם הדברים אינם עדיין בהירים כל צרכם. אך השאלה היסודית היא, שבעוד שהחישובים לגבי תשלומי דמי הביטוח מבוססים על קשר הדוק ביניהם ובין השכר האקטואלי ובין ההכנסה האקטואלית (תוך קביעת סכום-תיקנה), הרי התגמולים לעת זיקנה מבוססים על סכום יסוד של ארבע ל"י, בתוספת של 2% לכל שנת ביטוח שלמעלה מעשר שנים. פירושו של דבר, שהמזדקנים ב-15 השנים הבאות, יהיו למעשה רק 4 ל"י לחודש עם תוספת יוקר. אמנם אני מקבל את הגישה האומרת, שאין הפנסיה כשלעצמה אלא זרוע אחת של הקיום לעת זיקנה, זרוע המחייבת זרוע נוספת: את החסכון העצמי של היחיד. אף על פי כן נראה לי, שתפיסה „מודרנית“ קצת יותר של המושג „ל"י“, מחייבת רבייה של החישובים בחזקה במגמה להגדיל את המינימום הזה של 4 ל"י.

ולשאלת האימהות, אני מחייב בהחלט את כלליותו של ביטוח האימהות, אם כי בלשון החוק יש מקום לספק.

ההדוית'ההסדרותית; והדרך לממלכתיות שלמה עדיין לפנינו, ואני מקווה ודורש, שנעבור אותה שלבים שלבים, אך נעבור אותה!

אברהם דויטש (אגודת ישראל):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. כיסוד לחוק זה, שהממשלה הציעה לפנינו, שימשה התכנית לביטוח סוציאלי שהוכנה בידי ועדה בינמשרדית. גם ועדה זו הכינה את התכנית לפי שלבי ביצוע שונים, אבל את ענין הבריאות ואת הבטחת האשפוז לכל הכניסה בשלבים הראשונים. ואני מכירת לומר שיטת זו הגיונית, כי ענין הבריאות אינו דבר סוציאלי בלבד, אלא גם גורם כלכלי ראשון במעלה. אוכלוסיה בריאה וטיפול יעיל בבריאות התושבים והרפואה המונעת — סופם לתת אותותיהם בכורש הייצור של הישוב. אולם אני מבין היטב שבמצבנו שלנו קשה להטיל על הציבור ועל המדינה מעמסה כספית הקשורה בהבטחת האשפוז לכל. בכל אופן, שמחתי לשמוע מפי רשות העבודה ששטח זה, שטח הבריאות, דורש השלמה מהירה. נקווה שלא נצטרך לחכות זמן רב להשלמה זו. בינתיים אני מרשה לי בכל זאת להציע לכלול בפרק ביטוח האמהות, חוץ מתשלום לידה והענקת חדפעמית, גם עזרת בית במקרה של סיבוך או של תאומים, ובית־הבראה לילדת הנזקקת לכך.

רצוני לציין שסעיפים אלה חשובים מאד מבחינת הבריאות, כי אין יודעים שהאשה אשר צריכה להפסיק את עבודתה בגלל הלידה, תעשה זאת בהכרח, אך לא כן בקשר להבראה. אם אין לאשה אפשרות, לא תלך לבית־ההבראה. מניעת הבראה זו — אם לדעת הרופא יש בה צורך — מביאה לידי התמוטטות מצב־בריאותה של היולדת.

אגב אורח, לפי התכנית של הוועדה הבינמשרדית מובטחים דמי־לידה למבוטחת אשר שילמה מתוך עשרה חדשי ביטוח רצופים לפחות בעד שבעה חדשים. לעומת זאת הועמדו בהצעת החוק חדשי התשלום המינימאליים על תשעה חדשים. מה טעם לשינוי זה?

בהצעת החוק, סעיף 7, נאמר: „תקופת ההכשרה המזהה לקיצבת זיקנה היא חמש שנות ביטוח“. עצם הרעיון הוא נכון. כפי שאדם יוכל לזכות לקיצבת זיקנה, יש להטיל עליו שידאג לעצמו על־ידי תשלום זה בעודו עובד. אבל מה יהא על אדם שמגיע לגיל הקיצבה היום? אם כוונת החוק לדאוג לעובד לעת זיקנתו, מה דינו של עובד שכבר לא זכה להיות צעיר כאשר חוק זה נכנס לתקפו? אינני מציע לבטל את תקופת ההכשרה, אבל במסגרת חוק זה יש לתת אפשרות, לאדם הזקוק לכך, לזכות בקיצבה גם אם כבר לא נשארו לו חמש שנות עבודה כאשר החוק נכנס לתקפו. על כן אני מציע לנהוג בשנים הראשונות ביתר ליבראליות בשטח זה. ייתכן שבגלל קשיי המימון אין אפשרות לתת לו את הקיצבה המלאה, אשר לה זכאי אדם ששילם שנים רבות את התשלום, אך יש לקבוע איזה הסדר בנוגע לאדם המגיע לגיל הקיצבה תוך 5 השנים הראשונות מיום קבלת חוק זה.

סעיף 4 (ג) אמנם מראה על דרך כלשהי, אך הדבר צריך למצוא ביסוס־יתר בחוק.

בפרק ראשון, סימן 3, סעיף 2, נחשב לילד אדם שהוא: (א) למטה מגיל 14; (ב) תלמיד בית־ספר עד גיל 18; (ג) שאינו מסוגל לכלכל את עצמו. קודם כל אני רוצה להוסיף, תלמיד בית־ספר או תלמיד ישיבה עד גיל

הביטוח? התופעה, שהאשה עובדת שכם אל שכם עם בעלה שכיחה בעיקר בין העולים. ויש לשקול את הענין הזה היטב.

כבר העיר כאן — ואני חוזר על כך מפני חשיבות הענין — על דמי הקבורה. החוק מבטיח דמי קבורה. טוב. כל זמן שבן־אדם אינו יכול למות בלי תשלום, מהיכי תיתי, אך על יסוד מה הגבלה זו ל־30 ל"י? אולי יעשה המוסד חסד של אמת עם מבוטחיו ויבטיח לקבור את המת פשוט, בלי חשבונות רבים? אנו חיים במצב של פיקוח. פיקוח על מצרכים, פיקוח על מחיר רים, פיקוח על הוצאות, מדוע יש קושי גדול כזה להסדיר גם מחיר הוגן של קבורת המת?

אשר לפגיע עבודה, איני מבין מדוע הצטמצם המחוקק ואומר: תאונה שארעה תוך כדי עבודה. הוא הרחיב את המושג על נסיעה, ומדוע לא גם על הליכה לעבודה? מדוע נאמר רק בנסיעתו, ולא בהליכתו של אדם? וכן, האם הפסקת הצהריים, או הפסקת לארוחת בוקר, במזונן הקרוב או בחצר, אינה „תוך כדי עבודה“?

אני מחייב בהחלט את שלילת הגימלות למבוטח שלא נהג לפי ההוראות ביחס לעבודה. זו היא תרומה להגברת מידת זהירותו של הפועל. אך לדעתי יש להסדיר תיג מאותן „הוראות“ שאינן קשורות בנסיבות התאונה. לפי דעתי, יש להסתייג מאותן „הוראות חוקיות“, שאינן נוגעות במישרין לנסיבות התאונה; כלומר: אם הוראות מסויימות שלא נשמרו, לא היה בהן כדי למנוע את התאונה, הרי אין זה בגדר עבירה חוקית המבטלת ומחלישה את הזכות לגימלה לגבי התאונה.

גם אני רוצה לערער על כך ש„מי שהיתה לאשתו“ לאחר הפגיעה, נשללת ממנה הזכות לקבל את התוספת. אין זה מוצדק בעיני. אני מכיר מקרה שאדם נשא לאשה את האחות שטיפלה בו; אילו נישאה לו האחות חודש לפני התאונה, היתה זכאית. ועכשיו שלאחר התאונה — אינה זכאית? מה ההגיון שבהגבלה זו? אינני יודע, אינו תועלת כלכלית מביא זה למוסד.

כן אני שולל את ההוראה האומרת, שאם מבוטחת לא מילאה אחרי הוראות בקשר לפיקוח רפואי על הריג, יכול המוסד לשלול ממנה את דמי הלידה. מהו הקשר בין דמי לידה לבין פיקוח על כללי ההריון?

בהצעת החוק מצויים הרבה סעיפים, המכילים סכומים אבסולוטיים, ואני רואה כבר היום צורך לתקנם, אך הייתי אומר, מוטב לקבוע איוז שיטה, שלפיה ינועו גם הסכומים האבסולוטיים שבחוק, ולא רק תוספת הירק, כי לא נוכל לבוא בכל פעם לוועדת הכספים של הכנסת ולדרוש ממנה שינויים מתאימים של הסכומים האבסולוטיים, כגון מאכסיומ דמי ביטוח, מענק וכו' וכו'.

ולסיום רוצה אני לומר, שהביטוח הסוציאלי הוא נקודת שיא בעולם בהתפתחות ההכרה הסוציאלי־ההומאנית, שיא שעדיין לא עברה עליו שום חברה, ושום תורה, אולי חוץ מן החברה הקבוצתית, שנוצרה — כדוגמה יחידה בעולם — במסגרת המפעל הציוני. אף על פי כן גם הוא אינו אצלנו אלא סולם, שעדיין יש לעלות בו, ונקווה שעם הטבת מצבנו הכלכלי בכלל, נוכל לעלות שלבים נוספים בסולם זה.

עלי לציין עוד מנגמה, או אולי רק סימן למנגמה, שכמה וכמה מתפקדיה החלוציים־התנדבותיים של ההסתדרות, כמו „דור לדור“ ו„מציב“ וכו', עוברים עם הצעה זו לידי המדינה. אך אין אלה אלא פירורי שולחנו של מפעל העזרה

חוק הביטוח הלאומי המונח לפנינו הוא אחד החוקים הקובעים את צורת בנין החברה. לאחר חוק לימוד חובה זה אולי אחד הראשונים במעלה, העתיים להנחיל דמות לכל ההתנהוּת הסוציאלית של מדינתנו והמורים דרך כיצד לחיות. הצו העיקרי המונח ביסודו הוא צו הערבות ההדדית הידועה כבר לתרבות היהודית הקדומה.

אזרח המדינה בימינו יכול להיות חופשי ושווה זכויות מבחינה תחוקתית ואף על פי כן להיות מקופח, כי חופש ושיוון אינם מבטיחים עדיין את רוב האנשים מפני דלות ומחסור, ואם יארע להם אסון ויאבד כוח עבודה, או כוח יצירתם הרוחני, לא תעמוד להם כל חירוי תם והשוואת זכויותיהם. רק ביטוח לאומי משחרר את האזרח של המדינה מאימת העוני והמזוקה התלויה בזיקנה, מחלה ותאונות עבודה, ומנסה להבטיח גם את קיום בני משפחתו שישארו אחריו.

חוק זה הוא שצריך לנטוע בטחון בלב ההורים, שגם הדור הבא יצעד לקראת חיי יצירה.

הצעת החוק שלפנינו יש בה משום תרומה רצינית להעלאת רמת החיים של האוכלוסיה, לחיזוק הבטחון הסוציאלי, ואין ספק שהיא עשויה להגביר את פריון העבודה על ידי שחרור ממעמסת הדאגה ליום המחר.

יש לקדם בברכה את הממשלה, שעל אף גטל החובות המוטלות על מדינתנו הצעירה בחקופה הקשה הזוהר, לא נרתעה מלהטיל על עצמה את העול הגדול של ביטוח לאומי, שגם מדינות עשירות ומבוססות טרם הגיעו אליו. בעוד כמה שנים, כשנזכה להתגבר על קשינו הכלכליים, לא ייוכר עוד בקרבנו, ששנים ספורות חיינו במחסור של סבון או של שמן. אך המפעל הניתן למדינה בהצעה זו, יעמוד לנו אז כנכס צאן ברזל של כל חברתנו לדורות.

לא בבת אחת ולא בצורה מושלמת בוצע ברוב הארצות חוק הביטוח הלאומי. שלבים שלבים ניתן חוק זה ובכל ארץ יש לו תמיד קלסטר פנים משלו המותאם לצרכים הספציפיים של המקום ועל הזמן המסוים. וגם חוק זה המוצע לפנינו הוא מערכת השלבים הראשונה במסכת הביטוח הלאומי הכולל.

הוא בא להסדיר את הביטוח לימי זיקנה, אלמנות ויתמות, את ביטוח נפגעי העבודה והתחלת ביטוח האביון. לא אתעבד בהארכת על סעיפי החוק לפרטיהם, מתוך תקווה שתהיה לי אפשרות לעסוק בכך בוועדת העבודה. אעמוד כאן רק על שני דברים: על הביטוח לזיקנה ואלמנות ועל הביטוח לאימהות.

לאושרנו, מיבנהו הדמוגרפי של הישוב מאפשר לנו לבטח את כל אוכלוס המדינה לזיקנה, אלמנות ויתמות. אני מוצאת — בניגוד לדברי ד"ר הראל — שביטוח חוק זה טובע שריון מאלף; רמת התשלום לקופת הביטוח נקבעת לפי רמת ההכנסה של המבוטח, ואילו הגימלה היא שווה ואינה תלויה בגובה השכר. אך חוק זה מוציא לגמרי שכבה שלמה של אנשים, שבהיכנס חוק זה לתוקפו כבר הגיעו לגיל זיקנה או לאלמנות, ועל ידי כך נגרם לאנשים אלה — שיש לי היסוד להניח שביניהם ישנם גם בונייה הוותיקים של הארץ — עול גדול. אם לעולים המגיעים לגיל קשיש והזקוקים לעזרה או מחפשים דואג, הרי אין להסתפק בהבטחה שהאחרים ישולבו בעתיד לבוא. במידה שישנם בשיכבה זו זקוקים לעזרה, הרי בהיעדר חוק זה נתונים לחסרי עזרה מקריה ובלתי נדירה. כלפי אלה שלא יספיקו להיכנס למעגל הביטוח, הייתי מציעה לקבוע את מה שנקרא

18. ואני מציע להרחיב גם את המושג על ילד בגיל 14 עד 18 שלומד מקצוע ואינו מרוויח עדיין כדי מחייתו. ילד זה אמנם מסוגל לכלכל את עצמו בעבודה בלתי-מקצועית, אך אנו מעוניינים בכך שנער בגיל זה, אם אינו לומד, ילמד מקצוע. אנו מעוניינים בכך לא רק מבחינת התועלת לנער, אלא גם מבחינת החשיבות למשק בכלל.

בפרק החמישי, סימן 66, מוצע לא לשלם הקצבה לאדם הנמצא במאסר למעלה מחדשים, במשך תקופת מאסרו. לפי סעיף זה רשאי המוסד לשלם לחלויים באסיר. אני מבין שהוא רשאי אך אינו חייב. עלינו לשקול את מידת הצדק שבדבר. הרי האיש לא נדון בזה לשלם לת זכותו והזכות, ביוחד נוכח העובדה שהכנים חש' לומים בעד ביטוח זה. ביהמ"מ שפט יכול להטיל עליו תשלום קנס אם הוא חושב שמגיע לו עונש כזה, אך מה חלקו של המוסד לביטוח בענין זה?

לבסוף רצוני לנגוע בבעיית תוספת היוקר. בתוספת העשירית, סעיף 3, מדובר על מקרה של שינוי שיטת החישוב של תוספת היוקר. מצב זה כבר קיים למעשה ובהכרח ישונה סעיף. אולם רצוני להעיר הערה באופן כללי בנוגע לשיטות התשלומים של תוספת היוקר לעובדי המדינה ולעובדי המוסדות הציבוריים השונים. אמנם אין הדבר שייך במישרים לנושא הנדון, אולם אני מקווה שבכל זאת תוקדש לו תשומת-לב. המדינה והמוסדות הציבוריים משלמים תוספת יוקר מודרנת לעובדיהם בהתאם למצב הכספי. אחוז תוספת היוקר נע ועולה בהתאם למצב המשפחתי. וכך מקבל אב לשני ילדים יותר מאב לילד אחד, אב לשלושה ילדים יותר מאב לשנים. אך דבר זה מוגבל לארבעה ילדים. אם מספר הילדים גדול יותר מארבעה, שוב אין התוספת משתנית והיא נשארת קבועה. יהיה בזה משום צדק חברתי אם יתוקן הדבר. וההגדלה הפרופורציונאלית תימשך לכל מספר ילדים. לפיכך אני מציע שהממשלה תעניין בדבר ותשנה אותו על-ידי החלטה להגדיל את תוספת היוקר לפחות באותו יחס.

לסיכום בדרי רוצה אני לומר שעצם חוק זה ברכה רבה בו, ויש רק לקוות שהממשלה תביא לפני הכנסת חוקים אשר ירחיבו את המסגרת המצומצמת המוצעת כאן בצורה שתקיף את כל ענפי הביטוח הסוציאלי, ולאוכלוסיה כולה.

לבסוף רצוני להוסיף נקודה שאולי תהא קטנה ובלתי-חשובה בעיני רבים, אבל בעיני היא חשובה מאד. במבוא לחוק הביטוח הלאומי, בהגדרת "אשתו" נאמר: "לרבות הידועה כציבור כאשתו והיא גרה עמו". אני יודע שנוסח זה מקובל בהרבה ארצות אבל במדינת ישראל, בארצנו הקדושה, צריך להיות קיים אך ורק הנוסח דלהלן: "אשתו" — היא אשתו הנשואה לו כדת משה וישראל".

ז'ניה טברסקי (מפא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. שרת-העבודה הביאה לפנינו בשם הממשלה הצעת חוק ראשון לביטוח לאומי. לא פעם דנו בכנסת על חוקים, שמטרתם להבטיח את עצם היסוד של קיומנו הלאומי כגון: חוקי בטחון, חוקי עליה, שבהם תלוי גורל קיומנו. אך לפעמים דנים אנו על חוקים, שתפקידם לקבוע להלכה כיצד להתקיים ואיך לבנות את החברה החדשה ההולכת ומוקמת במולדת תוך חבלי לידה, עם כל תופעות הלוואי של הבעיות הצורבות בימינו.

את חבילה השי בשוה כסף לאות השתתפות בדמי אשפוז לכל האימהות. כן הייתי מציעה לבדוק בוועדת העבודה את האפשרות של תשלום דמי לידה לאימהות העובדות במשק ביתן, אם כי התכנית מציעה זאת בשלב מאוחר יותר.

חוק זה של ביטוח לאומי מהווה שלב גבוה יותר בהתפתחות חיי המדינה והחברה וישמש המשך ותוצאה מהתפתחות מסוימת בשדה העבודה הסוציאלית והעזרה ההדדית. כך היה בכל הארצות וכן היא גם אצלנו. דרך עבודת ארגוני נשים מתנדבות, דרך השירות הסוציאלי של מועצות מקומיות והוועד הלאומי, דרך "הישי" הגדול והמפואר שנוצר עליידי מוסדות הביטוח והגמולה של תנועת העבודה — אנו מגיעים כעת לחוק זה של ביטוח לאומי, וממנו מובילה הדרך הישרה לבטחון סוציאלי ולאוני.

חבריה הכנסת הנכבדים. בפברואר 1932 כשהגרייטה סאלד פתחה את הלשכה הראשונה לעזרה סוציאלית, היה זה צעד ראשון צנוע ובלתי-בטוח של שירות סוציאלי ל"מדינה בדרך". איש מאתנו אינו יכול להעלות על הדעת כיום, איך היתה המדינה הזאת מתנהלת, על קליטת העליה ועל כל הקשיים הכרוכים בה, בלי השירות הסוציאלי, ובלי חבר העובדות הסוציאליות הנאמנות שקם לה, עליהם כל הביקורת הצורקת והבלתי-צודקת הנגד מעת כלפיהם. אך בשעת הגשמת צעד ראשון של הקמת לשכה סוציאלית ראשונה, לא נמצא איש בעל דמיון נועז שחזה מראש, שכעבור 20 שנה בדיוק, בפברואר 1952, תגיש שרת העבודה לכנסת חוק זה של ביטוח לאומי. גם זהו סיכום תקופה ואין זה מקרה.

מתוך הוקרה רבה להצעת החוק ומתוך תקווה, שבעקבותיו יבואו השלבים הבאים, אני מציעה להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ד. ברכת היושב-ראש למלאת שלוש שנים לכנסת

בדברי החג שלנו לבדוק את דרכי גידולו של האילן הנאה הזה — אילן עצמאות ישראל, ולבדוק באיזו מידה דרך גידולו נאה באמת לעצמאות ישראל.

השנה השלישית שחלפה היתה בלי ספק שנה של עבודה חשובה לכנסת. חלו בשנה הזאת משברים ממשלתיים, נערכו בחירות חדשות וקמה הכנסת השנייה. במשך השנה היו בכנסת בירורים גדולים, בעלי ערך בעיני המבוררים, והגענו גם לסיכומים מועילים למהלך העניינים.

אולם, חבריה הכנסת, לא יהיה זה הוגן מצדי אם אסתפק בהגדרה שגרתית רשמית זו בלבד, ולא אגיד את העצור בלבי על מהותה של השנה הזאת. תובתי להגיד שאני חושב כי השנה השלישית הזאת היתה שנה קשה ומסוכנה להתפתחותה ולעתידו של בית נבחרי ישראל.

באמרי זאת אין דעתי נתונה דוקא לאותן השעות המכוערות שעברו עלינו בכנסת, כשאבנים ובליסטראות עפו מן החוב למשכן הכנסת. אלה שעשו זאת, או שהונעו לכך, הקימו בירורים אלה גור דינם. באבנים שזרקו, הם סקלו את עצמם ואת זכרם בעם. ואין להרבות דברים בענין זה.

אולם דעתי נתונה לתהליכי העבודה שרווחו בכנסת במשך השנה — לצורת הצגת הדברים, לאופן הדינאמי,

פנסיות סוציאליות. את הפנסיות הסוציאליות הללו יקבלו רק מחוסרי אמצעים לאחר בדיקה. המעגל יורחב עוד ליתומים ואלמנות ולזקנים שלא הספיקו להיכנס למעגל הביטוח. פנסיה זו צריכה להיות נמוכה במקצת מן הגימלה למבוטחים, אך עליה להיכנס לגוף החוק מתוך הנחה, שכסף זה יבוא בחלקו הגדול ממקורות ציבוריים. עלי להעיר, שבחוק הביטוח הסוציאלי בצ"ה למשל, מופיעות פנסיות סוציאליות בגוף החוק. מר קנב מציע בתכניתו גם לנו לעשות זאת. בדיקה בסדר גיה זו תוכיח שלא תיפול מעמסה גדולה על המשק הלאומי ועל קופת-הביטוח אם תישא בתשלום זה. חלקן הגדול של ההוצאות יכוסה על-ידי משרד-הסעד והרשויות המקומיות, כלומר, עליידי הגורמים הנושאים גם כעת בחלק גדול של החזקתם. הצעתה היא איפוא, שהפנסיות הסוציאליות יונהגו כבר בשנה הראשונה לביצוע החוק.

אשר לפרק הדן בביטוח האימהות. הרי גודעת חשד בות רבה לביטוח, המאפשר לאשה עובדת מנוחה של 12 שבועות לפני הלידה ולאחריה בתשלום המהווה כמ"ע 100% של הכנסתה הרגילה. אך בפרק זה חסר ביטוח של דמי אשפוז ללידה, שהוא תנאי חשוב לביטוח האימהות, וזה יש לו חשיבות מיוחדת בעיקר בארץ עליה כארצנו, שאנו מעוניינים לתת אשפוז ככל האפשר לכל יולדת כדי לשמור על בריאות האם והנולד. כן אני מרשה לעצמי להציע את הרחבת מושג השי ניתן לכל האוכלוסיה, ולתת אותו בחלקו בשוה כסף, שיכלול את הדברים הנחוצים לנולד ובחלקו במזומן, כדי להבטיח לכל אם שילדה בבית-חולים סך של 10 לירות השתתפות בדמי אשפוז הלידה, שישולמו מותרת חשבון של בית החולים. יש לבחון כמובן, גם דרכים אחרות להבטחת דמי האשפוז, אך אולי טוב יותר שזה ייעשה בוועדה, בעזרת יועצי משרד העבודה. הכוונה היא לתת

היו"ר ז. שפר :

חבריה הכנסת, ודאי זוכרים אתם כי היום הוא יום הולדתה של הכנסת. היושב-ראש הנכבד שלנו שיגר לחבריה הכנסת אגרת ברכה ליום זה, והנני מתכבד לקרוא אותה לפניכם :

"חבריה הכנסת, הנני מודה על הברכות והאיתחולים שהגיעו אלי מכל צד. שפע ההרגשות ודברי החיבה והאמון, שזרמו אלי, הם הם המחייבים את החלמתי והם יחזקו את רצוני ויכולתי לשוב לעבודתי הרגילה במהרה. אינני יודע אם זה מתאים לאיזה נוהג פארלאמנטארי המקובל במדינות אחרות, אולם עובדה היא, שאנו קבענו לעצמנו מנהג לחוג בכל שנה את יום הולדתה של הכנסת, כיום יקר לנו, כתג של ההתהוות החדשה בישראל.

חג הכנסת חל בראש-השנה לאילנות. בנעילת הא"ספה המכוננת הרגשתי את הצורך להגיד כי "בפקודת הדורות שחלפו ולמען הדורות שיבואו נטענו היום את האילן הנאה — אילן עצמאות ישראל. שומה על האספה המכוננת לטפח את העץ הזה ולדאוג לכך שיגדל וישא פרי ובציליו ישכון העם לבטח — ישכנו לבטח כל תושבי מדינת-ישראל.

מאז עברו שלוש שנים לקיומה של הכנסת, וכמו בכל ראש-השנה לאילנות, אנו מוצאים לנכון גם השנה

הכל — את המדינה, את הממשלה העברית, את הכוח המחוקק העברי, ואת התרגשותו הנפשית ממציאותה של עצמאות עברית. כידוע נמסרה הפיסה מרוממת זו של הכנסת גם ללא־יהודים, אשר הכנסת היא בעיניהם עובדה בת־קיימא ובעלת־חשיבות, למרות ימי קיומה המועטים.

הרמה הלאומית הזאת שהכנסת קנתה לעצמה בעיני העם מחייבת את כולנו להיות חרדים לכבודה, וכל מה שנאמר בה ומוחלט בה מן ההכרח שיהיה לו משקל לא רק חוקי ותחוקתי, כי אם משקל מוסרי רציני, ושיהיה ברור לכל שהכנסת מגיעה למסקנותיה מתוך חבלי מחשבה עמוקים ומתוך אימה ובחילה בפני כל דיבור נקלה המדלדל את ערך העם, המקל ראש בטרמפולין שלו, בהתחדשותו ובתקוותו האוניברסאליות.

חברי־הכנסת, אומר אני את דברי אלה מתוך חרדה רבה וקנאות לגדולתה של הכנסת, ומתוך אמונה בכל אלה אשר מכאובי האומה והחזון הציוני הביאו אותם להיות אנשי הכנסת, נבחרי העם.

לא בהפגנה מתמדת של חילוקי הדעות, ולא בתאוות ההתנגשות והנצחנות המפלגתית העקרה נעלה ארוכה לפגעי עמנו בשעה זו, שעת קשיי ההתהוות וההתבצרות של חיי המדינה וקיצוץ הגלויות.

ממעמקי ההיסטוריה העברית, מקץ דורות רבים, נשבה אלינו מחדש רוח טובה ומחייה, זו הרוח הטובה שאותה העלו חלוצי הבנין — לוחמי ומשחררי ישראל. נשמור על הרוח הטובה הזאת בכל מאמצינו האנושיים, כי בה ורק בכוחה נעלה ארוכה לכל פצעינו. בה נלכד את כל הכוחות הבונים ובה נחדש את הנעלה והמרומם הצמור דים בברכת המאורע של תקומת מדינת־ישראל.

חברי־הכנסת, ברוממותה של הכנסת גם רוממותם של תהליכי החיים במדינה,

ולכן. תהא נא השנה החדשה, הרביעית בחיי הכנסת, שנה של מאמץ משותף ככולנו: להתחזק לכנסת את עטרתה החנוכית־המוסרית.

אלה דברי היושב־ראש. אני חושב שאביע את רחשי לב כל הבית אם אומר כי כולנו הרגשנו והצטערנו בהי־עדרו של היושב־ראש. אני שמח להודיע לבית, כי מצב בריאותו של היושב־ראש הוטב במידה ניכרת, הוא עוזב את בית־החולים ויצא להתחלמה בבית־הבראה. אני מאחל לו החלמה ורפואה שלמה למען ישוב אלינו במהרה לעבודה. אנו כולנו מחכים לו ומספים לשונו לעבודתו הרגילה.

לניסוח הדברים ולקלותה של הפולמוסנות וההתקלסות בכבוד החברים שהשתרשה בכנסת; וכיצד כל פליטת־פה או פליטת־מחשבה מתלקחת ב־רגע למדרי סערה ומ־איימת בתגרה מבעיתה.

ממהלך זה הולך ומחוויר הרושם כי הכנסת היא בית־הנבחרים של האומה, שהיא יחידה במינה לפי דור רות עברה ולפי מצבה היום בעולם ובקרב העמים. הולך ומסתמן הרושם, כאילו כל בעיותיה אינן כבדות עיון ופתרון כ־ל־ך.

וגם סדר הדיון לא תמיד הולם את כובד הנידון. די שהמפלגות קובעות מספר שעות לדיון ואין חוששים כבר ל„אימת הדיבור“ — כאילו מובטח לנואם מראש ש„תזיל כטל אמרתו“.

בשנה שחלפה היו בכנסת לא פעם מצבים רציניים, היתה דאגה וציפיה וחרדה להעלאת שאלות מסויימות, לבירורן ולסיכומן; ולא פעם קרה שהזמן שהוקצב לדיון הפך מעמסה גם על אלה, שתבעו במפגיע להעמיד את הענין לבירור והפליגו בהערכת חשיבותו המבוהלת.

ישנם בתוכנו מנחמים ומתנחמים, כי כאלה הם דרכי הפארלאמנטאריזם בכללם.

האם יושיעו לנו דברי נחמה כאלה? האם בפארלאמנטאריזם סתם אנו עוסקים? האם אנו עם שבע־פארלאמנטאריזם כביכול; זה מאות בשנים? מה כאן ההקבלה לאיזה הווי פארלאמנטארי אחר? הלא אנו עוסקים בבית־המחוקקים העברי הקיים רק שלוש שנים; הלא אנו מדברים על בית הבחירה העברי, אשר לו ציפו דורות ועליה לפתור ענינים לדורות.

לפי מצב העם העברי ומהותו, כמעט טבעי הדבר ששני יסודות יהיו נאבקים בכנסת — יסוד הנצח העברי ההיסטורי ויסוד האקטואליות היום־יומית. והיסוד האקטואלי הוא בלי ספק העיקר לגבי בית־נבחרים העם. מספר רון מוצלת של הצרכים האקטואליים הולך ונאסף כוח היסוד הנצחי של העם. אולם אופן הבאת הענינים האקטואליים בכנסת בזמן האחרון עלול לרופף את כוח היסוד הנצחי שלנו שבא לידי גילוי בהקמתה של המדינה ובי־צירתה של הכנסת עצמה.

הכנסת רכשה לעצמה מעמד גבוה מתחילתה, מיום התהוותה. לא הממשלה ולא חברי־הכנסת, כי אם העם כולו בכל תפוצותיו, ללא כל הוראה וללא כל תעמולה, בהרגשתו ותפיסתו הלאומית, הרים בלבו את הכנסת ל־מה גבוהה של בית הבחירה העברי, ובה מיזג יחד את